

SIIPIRIKKO 3/93

Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Julkaisija: Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Puheenjohtaja: Juha Miettinen Patotie 5 D 4 80160 Joensuu puh 821133

Varapuheenjohtaja: Hannu Huuskonen Karjamäentie 12 D 42
80230 Joensuu puh 137010

Sihteeri: Jukka Matero Kaislakatu 10 B 15 80130 Joensuu

Rahastonhoitaja: Olli Virmajoki 82180 Huutilampi puh koti 792418 ja työ
167 5157

Muut hallituksen jäsenet: Kimmo Martiskainen 59820 Purujärvi puh 957-372270, Kimmo Koskela Iiksenvaara 80260 Joensuu puh 33397, Rauno Nivanaho Hyvärilantie 13 80260 Joensuu puh 137277, Jarno Sormunen Hyttitie 6 B 8 80170 Joensuu puh 896285

Lehden toimituskunta: Harri Kontkanen Jukajoentie 5 81235 Lehtoi puh 711865 (vastaava toimittaja), Juhani Hyttinen Sorvarinkatu 6 80160 Joensuu puh 821482

Tilausasiat: Lehti ilmestyy 4 kertaa vuodessa. Jaetaan jäsenille jäsenmaksua vastaan. Jäsenmaksun suuruus v.1993 on 50 mk (opiskelijat, alle 25 v. 35 mk, perhejäsenmaksu 10 mk). Siipirikon tilausmaksu v.1993 50 mk. Irtonumerot vuosikertaan 1981 asti 4 mk (juhlanumero 15 mk), vuosikerrat 1982- 5 mk + postikulut.

Yhdistyksen tili: SYP Joensuu 201620 - 337216/Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y./PL 119 80101 Joensuu.

Kansi Isokuovi • *Hannu Eskonen*

SISÄLLYSLUETTELO

	sivu
Syysmuutto 1992 Pohjois-Karjalassa: Harri Kontkanen	67
Pöllöjen pesintä Pohjois-Karjalassa 1992: Hannu Lehtoranta	83
Linturetkeilyä perheloman yhteydessä USA:n länsirannikolla, osa I: Vesa Jouhki	93
Ilmoituksia	96

SYYSMUUTTO 1992 POHJOIS-KARJALASSA

Harri Kontkanen

Lähes koko syksy oli normaalia kylmempi ja sateisempi. Ainoastaan syyskuu oli noin kolme astetta pitkäaikaista keskiarvoa lämpimämpi. Lämpimistä keleistä saatiin syyskuussa nauttia aina 28.9. asti, jolloin luoteesta Suomen yli pyyhkäissyt matalapaine käynnisti syksyn toden teolla. Tuolle päivälle sattuiinkin syksyn paras arktisten muuttajien rynnistys. Seuraava käänne tapahtui 9.10., jolloin voimakas koillistuuli ja räntäsade toivat kylmän arktisen viestin Jäämereltä. Seuraavina päivinä mittari pysyi pakkasen puolella, ja vähä vähältä talvi kiristi otettaan. Ennenaikainen talvi 'tuhoisi' hyvin alkaneen syksyn, ja tämä näkyy sekä vähentyneinä havaintoina että vähentyneenä ilmoitusaktiivisuutena. Vanhat konkarit jaksoivat kuitenkin ilmoittaa havaintonsa, joten tämäkin katsaus saatiin kokoon. Siis kiitokset havaintonsa lähettäneille!

Havainnoijat: Lieksa: Sami Korhonen = SK, Esko Lappi = EL, Juhani Mauranen = JMr ja Erwin Tuppurainen = ET - Markku Halonen = MH, Veli Hassinen = VH, Petri Hottola = PH, Sirpa Hämäläinen = SHä, Suvi Hämäläinen = SH, Tuomas Immonen = TI, Lauri Karttunen = LK, Ari Kokkonen = AK, Jari Kontiokorpi = JK, Harri Kontkanen = HK, Mauri Leivo = ML, Veikko Makkonen = VM, Kimmo Martiskainen = KM, Juha Miettinen = JM, Pertti Mähönen = PM, Toni Nevalainen = TN, Petri Palviainen = PP, Ari Parviainen = AP, Auli Patjas = APa, Matti Piironen = MP, Kauko Rouhiainen = KR, Jouko Räsänen = JR, Andreas Siivonen = AS, Jarno Sormunen = JS, Veli-Matti Sorvari = VS, Risto Sulkava = RS, Jouko Tiussa = JT, Pertti Tolvanen = PT, Juha Valtanen = JV, Esko Veijalainen = EV, Vesa Jouhki = VJ, Antti Vänskä = AV ja Pentti Zetterberg = PZ.

Lyhenteet: m = muuttava, esim 456/9a m = 456 muuttavaa yhdeksässä parvessa, † = paikallinen lintu nousi muuttolle, ‡ = muuttava lintu laskeutui paikalliseksi, †‡ = muuttavat linnut pyörähtivät hetkeksi alas, mutta jatkoivat pian matkaansa, p = paikallinen, jp = juhlapukuinen, ad = vanha lintu, juv = nuori lintu (kuluvana vuonna syntynyt), ä = äännelevä, 2/1 = 2 koirasta ja 1 naaras

Taulukko 1. Syksyn säätila (keskiarvot) LIEKSA, Lampela

	Lämpötila °C		Sademäärä mm	
	1992	1961-90	1992	1931-90
elokuu	12,5	13,4	163	85
syyskuu	11,3	8,4	91	63
lokakuu	-3,3	3,0	64	53
marraskuu	-6,8	-3,2	56	49

PÄÄMUUTTO SYKSYLLÄ 1992

Vesilinnut

Isokoskeloita puljaili 11.10. Lip Riihilammella 70 yksilöä (LK), ja 18.10. Riihilahdella 120p (HK,AP).. **Sinisorsia** tavattiin 24.9. Kit Juurikkajärvellä 24.9. 70 linnun lössi (VM).

Haapanoita painatteli 12.9. 170 lounaseen Joe Höylasilla (PH, JR, MH). Samaisia sorsia muutti 13.9. 40, 28.9. 42/7a, 9.10. 15 sekä 25.10. 1 Rää Vuoniemessä (HK, AP, MH, TN). Rää Vuoniemessä havaittiin 28.9. **jouhisorsia** muutolla 21/3a, **taveja** 44/3a, **tukkasotkia** 56/11a, **telkkiä** 61/18a, **isokoskeloita** 13/5a sekä **tukkakoskeloita** 7/3a - eli mukava vesilintupäivä, kun muistaa vielä, että tuona päivänä arktisia vesilintuja viuhtoi sankoin joukoin (HK, AP, MH). Joe Höylasilla uiskenteli 7.9. 60 tavia ja 40 haapanaa (MH). 4.10. Kit Päättyeellä oli 150p haapanaa ja yksi tavi (PH, JR). Kit Päättyeellä + Kiteenjävällä uiskenteli 3.10. 35 **silkkiuikkua** sekä 10 **nokikanaa** (HK, MH). Out Systeemjärveltä löytyi 4.8. ainakin 45 nokikanaa (MH).

Kahlaajat

Töyhtöhyyppiä tepsutteli 13.6. 50p Vär Sääperillä, 21.7. 45p Lip Viinijärvellä (MH), 14.7. Lie Lamminkylässä 50 yks. ja Kevätlahdella 3.8. 50 niinikään (EL). **Kapustarinnat** tekivät 29.7. välilaskun Vär Sääperille 12ad linnun joukolla (HK, MH, SHä). Rää Vuoniemessä samaisia lintuja kierteli 30.8. 18 yksilöä (HK, PM, PZ). **Jänkäkurppia** rengastettiin 4.10. Joe Höylasilla 4 yksilöä (JM ym.). **Taivaanvuohien** vaatimattomia huippuja edustavat Joe Höylasin 31p 12.9. sekä Joe Linnunlahden raviradalta 28.8. löydetyt 15p ja 7.9. 20p (MH, HK). **Liroja** nähtiin Kit Päättyeellä 2.7. 30p ja **valkovikloja** havaittiin 1m+8p (MH). Out Jokipohjassa oli 21.7. 40p liroa ja 10p valkovikloa, sekä Vuonoksessa 30p/m liroa (MH, TN). **Metsäviklojen** syksyisiä kerääntymiä ei juuri tarvitse ihmetellä. Nyt tehtiin pieni poikkeus, kun 12.6. (metsäviklojen mielestä jo täyttä syksyä) MH havaitsi Kit Savikossa 12 linnun lössin.

Lokit&tiirat

Kalalokkeja tavattiin Lie Pielisen Orikalliolla 12.9. 40 yksilöä (EL). **Harmaalokkeja** oli kerääntynyt 12.9. Joensuun Repokallion kaatopaikalle 500 linnun verran, ja vielä 29.10. talvisissa maisemissa viihtyi 35 lintua (MH). **Naurulokit** jättävät nämä maisemat aikaisessa vaiheessa, mistä todisteena mm. 21.7. Out Vuonoksesta havaitut 40 muuttajaa (MH). **Kalatiiraja** muutti 5.8. 15 yks. (MH, TN) sekä 24.8. 8 yks. Rää Vuoniemessä (HK, AP).

Kyyhkyt

Vär Sääperillä viivähti 20.9. 350p **sepelkyyhkyä** (HK). Vähäisempiä kerääntymiä havaittiin lisäksi 25.7. Kes Mäntyniemessä 50p sekä 23.8. Lip Lamminniemessä 40p (MH).

Varpuslinnut&tervapääsky

Tervapääskyjä painatteli 12.8. illankahussa 53/3a muutolla Out Vuonoksessa (HK, MH, AP).

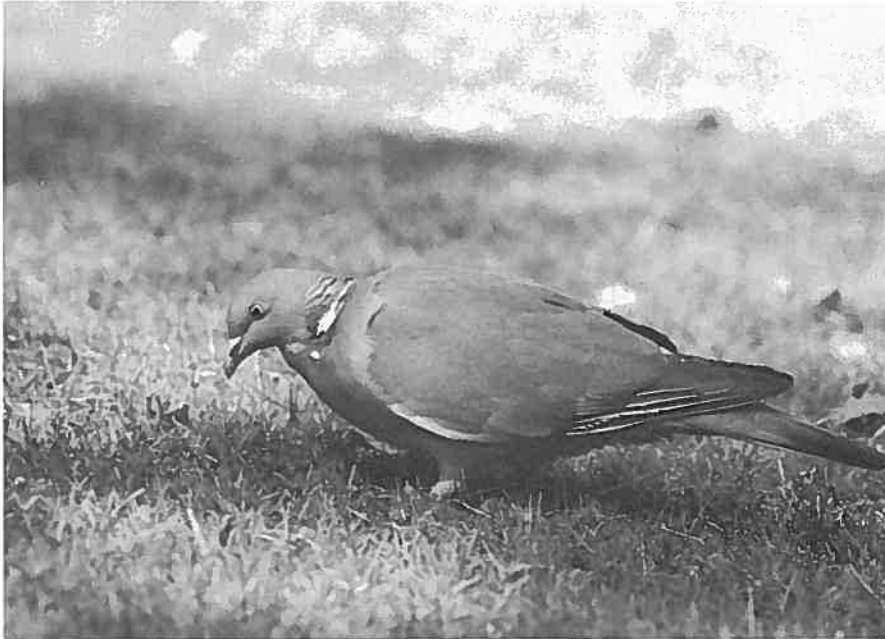
Pääskyjä (H/D/R) muutti 24.8. Rää Vuoniemessä 190 yks. (HK, AP). **Haarapääskyjen** päämuuttoa edustanee Vär Sääperin 29.8. havainto, 350 etelään matkaajaa (PH, JR). **Pensastaskuja** istuskeli koiranputkilla 20 kipaletta 31.8.-3.9. Pyh Mulossa (HK, PZ, MH).

Kottaraisia kuittailtiin Lip Lamminniemessä 10.8. 200p ja Varolanniemessä 18.8. 400p (SH, KR). Liperi onkin perinteisesti ollut kottaraisten suosiossa, ja siellä näyttävät majailevan P-K:n viimeiset 'suurparvet'. Myös Joe Repokallion kaatopaikalla nähtiin vanhasta muistista kottaraisia lajin verran: 18.8. 100p, 11.9. 200p sekä 29.10. 10p (HK, AP, MH). **Kiuruja** steppaili 13.9. 60 Pyh Mulon pelloilla (HK, AP) sekä 40 Kes Mäntyniemessä (MH).

Keltävästäräkit palloilivat Lie Elimossa 30.8. 30 yksilön voimalla (SK). Joe Repokallion kaatopaikalla niitä viihtyi 12.8. 80p kera 50p **västäräkin** (HK, AP). 26.8. löytyi Repokallion kaatopaikan ruokarikailta altailta yhteensä 400 västäräkkiä - on siinä vipattanut pyrstö poikineen (PH, JR). **Lapinkirvisiä** havaittiin 7.9. 15 yks. Joe Höylasilla ja samoin 15p

Taulukko 2. Myöhäisimmät havaintopäivämäärät syksyllä 1992.

Kuikka	31.10.	Kapustarinta	28.9.	Laulurastas	21.9.
Kaakkuri	29.9.	Karikukko	?	Punakylkirastas	18.10.
Silkkiuikku	11.11.	Taivaanvuohi	7.10.	Mustarastas	T
Härkälintu	8.10.	Jänkäkurppa	4.10.	Kivitasku	27.8.
Mustakurkku-uikku	?	Lehtokurppa	22.9.	Pensastasku	9.9.
HeinäSORSA	T	Isokuovi	31.8.	Leppälintu	20.9.
Tavi	4.10.	Pikkukuovi	30.8.	Satakieli	?
HeinäTAVI	?	Punakuiri	12.8.	Sinirinta	19.9.
Jouhisorsa	28.9.	Metsäviklo	17.8.	Punarinta	T
Haapana	5.11.	Liro	9.9.	Pensassirkkalintu	28.7.
Lapasorsa	?	Rantasipi	12.8.	Viitasirkkalintu	?
Lapasotka	21.10.	Punajalkaviklo	?	Luhtakerttunen	13.10.
Tukkasotka	18.10.	Valkoviklo	21.8.	Viitakerttunen	10.8.
Punasotka	?	Mustaviklo	20.8.	Ruokokerttunen	20.9.
Telkkä	T	Pikkusirri	15.9.	Rytkierttunen	27.7.
Alli	31.10.	Lapinsirri	29.8.	Mustapääkerttu	6.9.
Pilkkasiipi	31.10.	Suosirri	20.8.	Lehtokerttu	17.9.
Mustalintu	10.10.	Isosirri	27.9.	Pensaskerttu	8.9.
Tukkakoskelo	10.10.	Pulmussirri	7.9.	Hernekerttu	13.9.
Isokoskelo	13.11.	Kuovisirri	19.8.	Pajulintu	5.10.
Uivelo	18.10.	Jänkäsirriäinen	27.7.	Tiltalti	2.10.
MetsähANHI	9.10.	Suokukko	?	Sirittäjä	29.8.
Tundranhanhi	29.9.	Vesipääsky	23.8.	Kultarinta	?
Sepelhanhi	9.10.	Kaulushaikara	?	Vihervarpunen	11.10.
Valkoposkihanhi	10.10.	Selkälökki	?	Harmaasiippo	9.9.
Laulujoutsen	5.11.	Harmaalökki	4.11.	Kirjosieppo	28.8.
Pikkujoutsen	10.10.	Kalalökki	7.11.	Rautiainen	29.9.
Hiirihaukka	1.10.	Pikkulökki	?	Metsäkirvinen	23.9.
Piekana	1.11.	Naurulökki	?	Niittykirvinen	20.10.
Varpushaukka	22.10.	Kalatiira	10.9.	Lapinkirvinen	19.9.
Kanahaukka	25.11.	Sterna sp	-	Västäräkki	24.10.
Mehiläishaukka	12.9.	Sepelkyyhky	10.10.	Keltävästäräkki	11.9.
Ruskosuohaukka	4.9.	Sarvipöllö	?	Lapinharakka	T
Sinisuohaukka	29.9.	Suopöllö	11.8.	Pikkulepinkäinen	31.8.
Kalasaäski	28.9.	Kehräjä	?	Kottarainen	T
Nuolihaukka	13.9.	Käki	24.8.	Hemppe	T
Tuulihaukka	29.9.	Tervapääsky	31.8.	Punavarvunen	?
Ampuhaukka	4.10.	Käenpiika	24.8.	Pohjansirkku	14.9.
Kurki	23.10.	Kiuru	18.10.	Peltosirkku	?
Luhtahuitti	?	Haarapääsky	27.9.	Pajusirkku	4.10.
Liejukana	?	Räystäspääsky	10.9.	Kultasirkku	?
Luhtakana	?	Törmäpääsky	13.9.	Lapinsirkku	30.8.
Ruisräökkä	?	Kuhankeittäjä	?	Pulmunen	2.11.
Nokikana	12.10.	Mustavaris	?		
Meriharakka	2.9.	Peukaloinen	10.10.		
Töyhtöhyypä	?	Peippo	T		
Tylli	7.9.	Järripeippo	19.10.		
Pikkutylli	27.8.	Kulorastas	13.10.		
Tundrakurmitsa	12.8.	Räkättirastas	T		

Ennen syysmuuttoa täytyy sepelkyyhkynkin tankata (Hannu Eskonen)

Lokit kansoittavat Repokallion kaatopaikan (Risto Juvaste)

Linnunlahdella kera 50p niittykirvisen (MH). Niittykirvisiä muutti 40 yks. 13.9. Rää Vuoniemessä (MH). Lapinharakoita havaittiin 19.9. Joe Höylasilla 1m + 1p ja Repokalliassa 3p (HK,AP).

Joe Höylasin rengastustilastot puhuvat taas useiden hyönteissyöjien puolesta, ja kertovat jotakin hyttysenpurijoiden muuton kulusta. **Ruokokertusia** lappasi verkkoon parhaiten 26.7.-29.7., jolloin rengastettiin 20+29+32+12 lintua. **Lehtokerttujen** huippu, 6r, saavutettiin 14.8., **pensaskerttujen** vaatimaton huipennus 26.7. 3r, sekä **hernekerttujen** paras jakso sattui 14.-23.8. yhteensä 28r. **Tiltaltteja** rengastettiin eniten 19.-23.9. 29 yks., **pajulintuja** 10.-26.8. ja 11.9. (10.8. 149r, 14.8. 65r, 17.8. 120r, 18.8. 62r, 23.8. 54r, 11.9. 69r), sekä **sirittäjiä** 14.8. 3r. **Harmaasiippoja** pultattiin 28. ja 29.7. kuusi lintua molempina päivinä. **Punarintoja** saatiin 25.9. 10 yks., ja **sinirintojen** heikkoakin heikomman syksyn huipennus oli 11.9. 3 rengastuksen muodossa (JM ym.). Joe Repokalliassa nähtiin sinirintoja huomattavasti paremmin, esim. 12.9. 15p (MH).

27.9. oli fringilloilla jमित Vär Sääperillä, sillä siellä sänkiä tutkaili 4000 **järripeippoja** ja 200 **peippoja** (HK,MH). Lieksan puolella fringilloja tavattiin Lamminkylässä 19.9. 200p parvi ja 29.9. Pankajärvellä 100p parvi (EL). **Pajusirkkuja** rengastettiin Joe Höylasilla 26.-27.7. 20+27 yks (nämä ovat tosin pääasiassa paikallisia nuoria lintuja), ja 13.9. 19 yks. (JM ym.). Tsik-sirkkujen (Emb a/r/p) eli käytännössä **pohjansirkkujen** parhaita muuttolukemia edustaa Rää Vuoniemen 22m noteeraus 30.8. (HK,PM,PZ). Saman lajin sirkkuja nähtiin 7.9. Joe Höylasilla 15 muuttajan verran, sekä 25p 13.9. Kit Puhoksessa (MH). **Lapinsirkkujen** vaatimatonta huippua edustavat 13.9. Kit Puhoksessa havaitut 30 yks., sekä Kes Mäntyniemessä nähdyt 30 yks. (MH).

Kes Mäntyniemessä matoja etsiskeli 3.10. 1000 räkätti- ja 50 **punakylkirastasta** (HK,MH). Liperin pelloilta ynnättiin 18.10. >4000 räkättiä ja 20 **punakylkirastasta** (HK,AP). Samana päivänä PH, JR laskeskelivat Joensuun seudulta yhteensä 1300 räkättiä. Kunnan räksämuuttoa tapahtui vielä joulukuussa, mistä esimerkkinä Joe Koivuniemestä 5.12. klo 14-15 havaitut 435/4a S muuttanutta marjantuhoojaa (RS).

PEDOT SYKSYLLÄ 1992

HIIRIHAUKKA: Joe Repokalliolla viritteli yksi 'hiha' muuttoa 23.8. (JS,MH). Vaisua päämuuttoa edustaa 29.8. Vär Sääperillä havaitut 9 muuttajaa (1SE,7S,1SW) (PZ), ja seuraavana päivänä vain 1m (HK,PM). Lieksassa viimeinen 24.9. Merilässä (SK). Kon Onttolassa 28.9. 1 SE (PZ). Lip Konttisensalmessa 1.10. 1m (KR).

PIEKANA: Syksyn ensimmäinen nähtiin 18.8. Kon Pitkärannassa (PH, JR). Vär Sääperin eka 29.8. 1 SE (PZ). Lieksassa ensimmäinen havaittiin 30.8. Sarkkilassa (EL). Pyh Mulossa revitteli kaksi piekanaa 12.9. etelämmäksi (JS,MH,PH, JR). Kon Selkiellä nähtiin työn lomassa 23.9. 2m, 24.9. 5m ja 25.9. 6m piekanaa (HK, Timo ja Hillervo Laurila). Lip Papelonsaareissa 28.9. 3m (KR). Rää Vuoniemessä 28.9. puolestaan 6m (HK, AP, MH). PZ näki samana päivänä Kon Onttolan hyppyritornista 6 kaakkoon muuttavaa piekanaa ja yhden paikallisen. Seuraavana päivänä (29.9.) PZ viihtyi samassa tornissa havaiten jälleen 6 SE piekanaa, mutta nyt puolestaan 2p. Lip Paloasemalta KR plokkaili työn lomassa 29.9. 7m piekanaa. Kes Ruokkeessa 29.9. nähtiin aamupäivällä (klo 6.00-11.15) yhteensä 15 muuttajaa, ja sitten iltapäivällä (klo 12.00-14.45) Sarvisalosta 25m, sekä vielä yhden siirtymän jälkeen klo 15.10-16.00 Mäntyniemestä 13m+6p piekanaa (HK, AP, AV). Tuosta päivästä kehkeytyikin piekanoiden päämuuttopäivä. Lip Konttisensalmessa 1.10. 3m (KR), sekä Pyh Mulossa hajanaisella havainnoinnilla 21m+1p (HK, AP). Tämän jälkeen piekanat alkoivat loppua, ja vain yksittäisiä tai kaksittaisia nähtiin. Kes Leveäkivessä paineli pakkasia pakohon 18.10. 3 buteoa, jotka todennäköisesti olivat piekanoita (TI, JS). Rää Rasivaarassa muutti vielä 28.10.

kaksi piekanaa (MH), mutta viimeinen piekana sattui 1.11. Joe Pilkossa PZ:n silmiin.

MEHILÄISHAUKKA: Ensimmäiset muuttolennessa olleet yksinäiset porriäisenpurijat nähtiin 24.8. Joe Yliopistolla (PZ) ja Rää Vuoniemessä, sekä kahden linnun voimalla Pyh Mulossa (HK,AP). Kon Onttolan hyppymäeltä yhdyttiin 27.8. 5m (PZ). Vär Sääperillä 29.8. 12m (PH, JR, PZ), ja 30.8. 6m (HK, PM). Pyh Mulossa 30.8. 4m (PZ), sekä 12.9. 1m (JS, MH, PH, JR).

KALASÄÄSKI: Muuttokauden avasi 22.8. 1m Rää Haapasalmella (MH), ja jatkoa seurasi Rää Vuoniemessä 29.8. 1 SE (PZ). Joe Höylasilla havaittiin 12.9. 2 ilman matoa kalastelevaa veijaria muutonpäällä kohti senegalilaisia kalasumppuja (JS, MH), sekä seuraavana päivänä 1m (HK, AP). Arktisen muuton juhlapäivänä 28.9., Rää Vuoniemen ohitti 2 sääkseä muutolla (HK, AP, MH).

VARPUSHAUKKA: Rää Vuoniemestä havaittiin 24.8. ensimmäinen muuttaja (HK, AP). Kon Onttolassa 27.8. 2m (PZ). Parempaa menoa oli 29.8. Vär Sääperillä, missä 6 lintua paineli SE-S (PZ). Myös 30.8. Vär Sääperillä havaittiin 6 muuttajaa (HK, PM). Pyh Mulossa muuttoa virittelee 12.9. 4 lintua (JS, MH, PH, JR). 13.9. Mulon tekomaakukulalta reviteltiin 8m (HK, AP). Vär Sääperillä oltiin jälleen 20.9., tuloksena 4m 'nisseä' (HK). Kes Leveäkivessä 22.10. 1m 'The Sparrow Terminator' (TI).

KANAHAUKKA: Ensimmäisiä muuttajia edustaa 24.8. Rää Vuoniemessä nähdyt 2m (HK, AP), sekä 27.8. Kon Onttolasta havaittu yksinäinen matkaaja (PZ). Pyh Mulossa 31.8. niinikään 1m (HK, AP). Kes Mäntyniemessä reviteltiin 12.9. 2 'genttiä' muutolla (MH). Suurin summa sigmattiin 13.9. Pyh Mulosta, missä 3 tuorebroilerin ystävää nähtiin muutolla (HK, AP). 3.10. Rää Vuoniemessä 1 SE, sekä Pyh Mulossa 1m (PZ). Seuraavana päivänä (4.10.) Rää Paksuniemessä 1m (MH). Eno Rahkeenniemessä 31.10. 1juv m (HK).

SINISUOHAUKKA: Rää Vuoniemessä 24.8. muuttava ♂ (HK, AP). Kon Onttolassa 27.8. 1m (PZ). Vär Sääperillä 29.8. 3m (2ad♀ + 1juv) lintua nähtiin PZ:n toimesta. Kon Jakokoskella 2.9. 1 kiertelvä (MP, T. Pölonen). Viimeinen lintu, joka oli nuorukainen, havaittiin 29.9. muutolla Kes Ruokkeessa (HK, AP, AV).

RUSKOSUOHAUKKA: Lip Riihilampi 24.8. 1m (KR). Out Vuonoksessa 4.9. 1 nuori lintu etelään (PZ).

TUULIHAUKKA: Pyh Mulossa viiletti 24.8. syksyn ensimmäinen muuttavaksi kirjattu (HK, AP). Pyh Mulossa oleili 30.8. 7p lintua, liekö ollut paikallinen poikue, sekä samana päivänä Reijolassa 2p (PZ). 5.9. Pyh Mulossa enää 2p + 1m/p (PZ). Lip Riihilahdessa 21.9. 1m ja Peltolassa 24.9. 1m/p (KR). Viimeiset 29.9.: 1m Kes Ruokkeessa ja 1♂m Sarvisalossa (HK, AV, AP).

AMPUHAUKKA: Yksittäisiä lintuja nähtiin paikallisina aikahaarukalla 29.8.-26.9. seuraavissa paikoissa; Joe Höylas, Repokallio, Linnunlahti, Out Vuonos, Pyh Mulo, Vär Sääperi. Muuttavia nähtiin puolestaan seuraavasti: 13.9. Pyh Mulossa 2m (HK, AP), 3.10 1m (HK, MH), sekä 4.10. 1 SW Kes Sarvisalossa (PZ).

NUOLIIHAUKKA: Rää Vuoniemessä 29.8. 1 SE (PZ), sekä samana päivänä Kon Pitkäranmassa 4p (HK). Pyh Mulossa 13.9. 1m (HK, AP).

ISOT LINNUT SYKSYLLÄ 1992

KURJET

Lie Vuonislahdessa nähtiin 16.8. 50 yks. (E. Elsinen). Lie Ruunaalla muutti 22.8. 12 kurkea, 29.8. Merilässä 6 yks. sekä 31.8. 14 yks. (SK). Lieksan suunnalla viimeiset kuusi kurkea

noteerattiin 24.9. Sarkkilassa (EL). Lip Ristinlammella majaili 2.9. 38p kurkea (KR). Rää Oravilahden suurilla peltoaukeilla viljantähteitä etsiskeli 22.8. 55p ja 13.9. 70p rimppakiintua (MH, TN). Joe Repokalliossa meni 7.9. a36 ja 12.9. a18 kurkea muuttolennessa (JS, MH), ja samana päivänä Pyh Mulosta napattiin 36 muuttajaa (PH, JR). 13.9. Pyh Mulossa muutti 11/3a (HK, AP). Pol Verkkolammella VH näki 1.10. yhteensä 50-100 kurkea muutolla useassa aurassa. Viimeiset kurjet maakunnassamme viivytelivät vielä 23.10. Kes Kuolemanlamminsuolla viiden linnun voimalla (TI).

HANHET

METSÄHANHI: Ensimmäiset todennäköiset metsähanhet nähtiin Lie Rauhalassa 12.9., jossa 50 hanhi sp:tä paineli lounaaseen (EL). Samana päivänä MH havaitsi Joe Höylasilta 60/3a Anser sp:tä ja 60/2a hanhi sp:tä, sekä JS Pyh Mulosta a50 Anser sp:tä. Samoilla paikoilla seikkailleet PH, JR näkivät ensin Höylasilta 36 W ja sitten Mulosta 62 SW matkannutta Anser sp:tä. Ekat lajilleen määritetyt nähtiin 13.9. Joe Höylasilta 4 muuttajan muodossa (HK). Vär Sääperillä 20.9. 21m metsähanhea ja 40 hanhi sp:tä (HK). Kon Selkiellä kuultiin aamusumussa 23.9. 2ä parvea Anseireita ja iltapäivällä nähtiin 90+14m Anser sp:tä (HK). 28.9. Rää Vuoniemen ohitti (havainnointia klo 6.30-16.10) 169/7a metsähanhea ja 852/15a Anser sp:tä (HK, AP, MH), ja Joe Rantakylän tekomaakukulalla (klo 11.20-14.30) 200 metsäankkaa ja 600 Anser sp:tä (PH). 29.9. Kes Ruokkeessa oltiin klo 6.00-11.15, mutta vain 14 metsähanhea nähtiin (HK, AP, AV). 3.10. liikuskeltiin Kesälahdella. Aamupäivällä nähtiin Mäntyniemestä 49 metsähanhea sekä 12 hanhi sp:tä, ja sitten puolilta päivin Sarvisalossa meni 1m metsähanhi, 35 Anseria sekä 400+10 hanhi sp:tä (HK, MH).

TUNDRAHANHI: Ensimmäiset muuttajat Ilo Saahkarinvaaralla 21.9. klo 20.17 ä muodossa (PT). Seuraavat seuraavana päivänä Ilo Patvinsuolla 17m voimalla (PT). 27.9. Vär Sääperinjärven rantapelloilta nousi metsästäjien säikyttämänä 65:n tundran ja yhden metsähanhen parvi muutolle (HK, AP). 28.9. Rää Vuoniemestä havaittiin 60/3a m (HK, AP, MH), ja Joe Rantakylästä 5m (PH). 29.9. Kes Ruokkeen havainnointipisteen ohitti 237/2a tundraa ja 120 hanhi sp:tä (HK, AP, AV). 30.9. Joe Linnunlahdella iltapäivällä 250/2a hanhi sp:tä (HK).

SEPELHANHI: Päämuutto tapahtui 28.9. sateisessa ja sumuisessa säässä, joten parvia jäi varmasti paljon näkemättä, etenkin Vuoniemessä, missä parhaaseen hanhiaikaan oli lohdu-ton keli. Rää Vuoniemestä nähtiin vain 353/2a määritettyä sepeliä ja 3278/13a hanhi sp:tä, joista ilmeisesti valtaosa oli sepelhanhia (HK, AP, MH). Joe Rantakylässä määriytyksiä tuli paremmin, yhteensä 4800m (PH). PZ puolestaan repi Kon Onttolasta 2220 seplua ja 600 hanhi sp:tä. Rantakylässä hanhien muutosuunta vaihteli WSW-WNW, eli hanhet painoivat normaalia lännemmäksi. Hanhia nähtiin iltaan asti, esim. Lip keskustassa ja Kokonlammella klo 15.30-16.30 500+100m hanhi sp:tä (Juha Kosonen). Hanhet todennäköisesti kiersivät osittain P-K:n päällä ollutta matalapaineen sumuista ja sateista keskusta, koska parhaita hanhisummaa nähtiin Kuopion seudulla ja hanhia riitti aina länsirannikolle asti. Tuulitekijä tuskin riittää selittämään hanhiputken näin reipasta siirtymistä länteen. Ensimmäiset hanhet, jotka olivat sepelhanhia, kirjattiin Vuoniemessä klo 7.30 jälkeen. Hanhien muutto jatkui voimallisena läpi päivän aina iltahämärään asti. Yöllistä muuttoa ei tarkkailtu kovan tuulen takia, mutta on ilmeistä, että hanhia muutti paljon yölläkin.

30.9. näki PZ Pyh Mulossa 115 SW. 1.10. Joe Rantakylässä 440/4a S aikaisin aamulla (klo 6.30-6.50) (AS), sekä HK Joe Repokalliosta klo 8.40 200 SW painellutta sepelhanhea. Tästä innostuneena HK kapusi Pyh Mulon tekomaakukulalle stajjaamaan, mutta hanhien meno tyssäsi alkuunsa. Joe Kuhasalossa 9.10. 90 S (PZ). Samana päivänä olivat HK&PP taas Vuoniemessä klo 6.10-11.00 näkemättä hanheakaan. AV saapui paikalle klo 10.45 ja kertoi nähneensä autosta käsin viisi hanhiparvea välillä Pyh Hammaslahti-Vahalahti! Omituista,

ihmettelimme porukalla. Päätimme (HK,PP) siirtyä idemmäksi, vaikkapa Värtsilään seuraamaan hanhimuuttoa, joka ei yltänyt näin länteen - arvelimme. Huristellessamme kohti Värtsilää huomasimme Rää Onkamonjärvien kohdalla isohkon hanhiparven. Parvi oli sepelhanhia ja kooltaan 900 linnun luokkaa - hienoa ajattelimme. Päästyämme Värtsilään ja stajattuamme pari tuntia (klo 12.05-14.00) totesimme kirjanneemme vain 4m valkuposkihanhea ja 1m metsähanhen - omituisen köyhää! Jutustelimme myöhemmin AV:n kanssa, joka oli tököttänyt Vuoniemessä klo 13.00 asti näkemättä sen kummempaa, ja mennyt sitten Onkamonjärville jutustelemaan kalaemeleitten kanssa. Kalastajat olivat kertoneet, että hanhia oli lappanut aamusta asti lähes tauotta ilmeisen kapeaa putkea pitkin, mutta muutto oli loppunut ennen AV:n paikalle tuloa - erittäin harmillinen hanhimuuton nuijaus. Myös Etelä-Karjalan puolella Joutsenossa hanhimuutto oli ollut varsin vaisua (Karri Kuitunen suull.).

VALKOPOSKIHANHI: Hanhien päämuuttopäivänä olivat liikkeellä kaikki hanhilajit, niin myös valkposket! Rää Vuoniemestä napattiin 29/2a 'vapoa' (HK,AP,MH), ja Joe Rantakylästä 1000m (PH). 4.10. nähtiin Kes Sarvisalossa valkuposkia ja määrättämättömiä hanhia yhteensä 3770m (PZ). Koska muualla hanhia nähtiin olemattoman vähän, menivät hanhet tällä kertaa varsin idästä.

JOUTSENEN

LAULUJOUTSEN: Ensimmäiset muuttajat, 6+7m, havaittiin 12.9. Joe Höylasilla (PH, JR, MH), sekä seuraavat 3m 19.9. Lip Ristisaaresta (Juha Kosonen). Kon Iiksenniityllä 2.10. 6ad m (HK). 3.10. Kit Päätyenlahdella 9ad p (HK, MH). 4.10. ensin Rää Vuoniemessä 4m ja sitten Kes Sarvisalossa 60m (PH, AP). 8.10. Kes Ruokkeessa 6ad m (HK, AV). 9.10. Rää Vuoniemessä aamupäivällä 10 joutsen sp:tä (HK, PP). Seuraavana päivänä (10.10.) liikuskeltiin Kesälahdella klo 8.55-13.20 seuraavissa mestoissa; Ruokke-Sarvisalo-Mäntyniemi. Yhteensä sankarimme HK, MH & PM näkivät 59/6a laulujoutsenta. Rää Vuoniemessä meni 11.10. 6ad joutsenta, joista yksi lintu oli yksilöllisesti helposti tunnistettavissa, koska sen kaula oli keskikohdalta vääntynyt alaspäin aukeavaan V-asentoon. Kyseessä lienee ollut joku synnyttänyt nikamavika (HK, PH, PZ). Jos joku on havainnut saman parven, pyydän havainnoijaa ilmoittamaan ko. parven kellonaikoinen ym. höysteineen yllekirjoittaneelle. Eno Ahvenisella vietti aikaansa 24.10. 6 joutsenta (PH ym.). Joe Karsikosta löytyi 1.11. 9p joutsenta (PH, JR).

Joutsenen pesinnät olivat ilmeisesti menneet vähän heikosti, koska nuoria lintuja nähtiin syysmuutolla varsin vähän. Esimerkiksi omista muistiinpanoistani löysin vain seuraavat kaksi havaintoa; 25.10. Rää Nivajoensuussa 5ad+1juv sekä 5.11. Joe Karsikossa 7ad+2juv. Kit Pyhäjärvellä oleili 23.10.-1.11. 4ad+4juv lintua (VM). Lisäksi aikaisin tullut lumi ja pakkaset hydyttivät monen nuoren joutsenen menon. Ympäri Suomea löydettiin pienistä lammista ja järvistä öiseen aikaan kiinni jäätyneitä joutsenuorukaisia. Lie Kokkolanjärvellä rajamiehet ottivat 21.10. talteen tieltä kohmettuneen joutsenuorukaisen. Lintua yritettiin hoitaa kuntoon, mutta se kuoli pian. Tämä kohtalo lienee ollut myös lukemattomien muiden nuorten ja kokemattomien joutsenten kohtalo itärajan tuolla puolen, josta suuri osa Karjalan kautta muuttavista joutsenista tulee.

PIKKUJOUTSEN: Ekat täräyttivät hanhimuuton yhteydessä 28.9. Joe Rantakylästä PH nappasi 51 'pikkujoukhausen' ja 4 laulujoutsenen sekaparven. 29.9. nähtiin Kes Mäntyniemessä klo 15.30 syksyn suurin pikkujoutsenpotti, 88 m lintua (HK, AP, AV). 4.10. Kes Ruokkeessa 2ad+3juv m (PH, AP). 9.10. Vär Sääperillä puolenpäivän hujakoilla 2ad pikkujoutsenta ja 2ad laulujoutsenta samassa parvessa, sekä 7 joutsen sp:tä (HK, PP). Kes Ruokkeessa 10.10. 4m viiden joutsenen messissä (HK, MH, PM).

GAVIAT

Rää Vuoniemessä ensimmäisiä muuttohavaintoja tehtiin 5.8. 2m kuikkaa (MH, TN, AP), sekä 24.8., jolloin kirjattiin 4jp kaakkuria ja 6 Gavia sp:tä muutolla (HK, AP). Jatkoa seurasi 30.8. 1jp kuikan, 3jp kaakkurin sekä 6m Gavia sp:n muodossa (HK, PM, PZ). Joe Höylasilla havaittiin 12.9. 12 W matkannutta kuikkaa, sekä 13 Gavia sp:tä (PH, JR, MH), ja 13.9. aamulla 5jp kuikkaa ja 1 kaakkuri muutolla (HK, AP). Rää Vuoniemessä seurattiin 19.9. 12jp kuikan ja yhden jp kaakkurin ohimuuttoa (PH, JR). Lie Patvinsuolla PT havaitsi 21.9. 25 muuttogavian parven.

Arktisen muuton juhlapäivänä (28.9.) olivat antisankarimme (HK, AP, MH) jälleen Vuoniemessä hyvän arktikasään (kova tuuli, vesisade yms.) houkuttelemina, eikä turhaan! Reippaan myötätuulen saattelemina sällimme kirjasiivat 162m kuikkaa (kaikki juhlapukuisia), 33m kaakkuria (32jp+1 nuori), sekä 958 Gavia sp:tä. Kokonaissigma 1154/97a jäikin syksyn selvästi parhaaksi noteeraukseksi gaviarintamalla. Vuoniemessä ensimmäisen tunnin aikana (klo 6.30-7.30) nähtiin vain kymmenen kuikkaa. Seuraavassa jaksossa (klo 7.30-8.30) meni jo 196 gaviaa. Voimallisinta muutto oli klo 8.30-9.30, jona aikana raapusteltiin märkiin papereihin yhteensä 509 gaviaa. Sitten meno laimeni, seuraavan tunnin (klo 9.30-10.30) aikana nähtiin 322 gaviaa, ja jaksossa klo 10.30-11.30 kirjattiin enää vain 30 gaviaa, minkä jälkeen meno loppui tyystin. Mantereisella havaintopaikalla Joe Rantakylässä, missä gaviat lentävät korkealla ja ovat täten vaikeasti havaittavia, nähtiin vain yksi kuikka, tosin havainnointi alkoi vasta klo 11.20 gaviarynnistyksen mentyä jo ohi (PH).

Seuraavana päivänä (29.9.) oltiin puolestaan Kes Ruokkeessa klo 6.00-11.15, ja paikan sivuutti 4jp kuikkaa, 2 jp kaakkuria sekä 12 Gavia sp:tä (HK, AP, AV). Seuraavat päivät olivat varsinaista hyssyttelyä, ja seuraava vähän parempi noteeraus kirjattiin 9.10. Rää Vuoniemestä. Vuoniemessä toljotettiin klo 6.10-11.00 reippaassa koillistuuleessa, ja nähtiin 58/2a Gavia sp:tä (HK, PP). Sitten tulikin talviset kelit lumisateineen, ja minkään näköisiä muuttoteureauksia ei enää kirjattu - gaviasyksy oli ohi ennätysaikaisin!

VESILINNUT

ALLI: Ensimmäinen 'merikärpänen' kellui Lie Pielisellä 12.9. (EL). Rää Vuoniemen ensimmäiset 22m allia havaittiin 26.9. (PH, JR), sekä seuraavat 12 m/p nähtiin päämuuttoa edeltäneenä päivänä, eli 27.9. (HK, MH). Seuraavana päivänä (28.9.) sumuisessa ja sateisessa säässä allit kurvailivat Vuoniemen kärjen ohi vinhaa vauhtia. Paljon nähtiin, mutta paljon jäi näkemättäkin ajoittain sakean sumun takia. Yhteensä 6504/119a allia ja 1509/32a vesilintu sp:tä (=VL sp) havaittiin (HK, AP, MH). Vuoniemessä vesilintuja suihki heti aamun valjettua. Viikkainta allimuutto oli klo 7.00-10.00, ja muutto oli ohi klo 14.00 mennessä. PZ näki samana päivänä Kon Onttolan hyppyrifornista 650 allia + VL sp:tä. Kes Ruokkeesta tikistettiin 29.9. 427/9a allia HK:n, AP:n sekä AV:n toimesta. 30.9. iltapäivällä Joe Linnunlahdella a250m allia (HK).

Lokakuu olikin P-K:ssa sitten lähes allityhjiön aikaa. Kes Ruokkeessa 8.10. 50m (HK, AV). Rää Vuoniemessä 9.10. klo 6.10-11.00 413/8a (HK, PP). Kit Kyyrönniemessä 10.10 pohjoisviiman ja lumikuurojen saattelemana vain 2m allia aamutuimaan (HK, MH, PM). Pientä pirstysruisuketta oli havaittavissa 11.10. Rää Vuoniemessä, missä meni 152/6a allia (HK, PH, PZ), sekä Kit Kyyrönniemessä, missä puolestaan havaittiin 219m allia ja 100m vesilintu sp:tä (TN, MH). Pitkähkön hiljaiselon jälkeen Kes Leveäkivestä havaittiin vielä 22.10. 50m ja 26.10. 850/3a allin näköistä vesilintua (TI). Alleja riitti vielä 28.10., jolloin ensin Rää Haapasalmessa havaittiin a300 muuttajaa ja sitten Rasivaarasta a150m (MH).

LAPASOTKA: Muuttokauden avasi 27.9. Joe Höylasilla uskennellut 'laso' (JS). Mutta, kuten muillakin arktisilla vesilinnuilla, suurin muutto nähtiin 28.9., ja vieläpä 'yllättäin' Rää Vuoniemestä. Paikan ohitti muhkeat 656/31a lapasotkaa, 56/11a tukkasotkaa ja 61/6a lapa-/tukkasotkaa (HK,AP,MH). Lapasotkia viiletelti läpi päivän, ja alleista poiketen paras sigma ynnättiin klo 14.30-15.30 jaksolla, 116/2a. Toiseksi paras jakso oli aamulla (klo 6.30-7.30), yhteensä 114/9a. Aamulla lapasotkaparvet olivat pienempiä, suureten iltapäivää kohti. Kon Onttolan vertailupisteestä nähtiin yksi 35 'lapasen' parvi (PZ), ja toisesta pisteestä, Joe Rantakylästä nähtiin puolestaan a40 linnun parvi (PH). Näissä pisteissä havainnointi ei kestänyt niin pitkään kuin Vuoniemessä, mikä osittain selittää heikompia vesilintusaldoja, mutta toisaalta ne eivät kerää 'vessuja' läheskään yhtä hyvin kuin Vuoniemen tarkkailupiste.

MUSTALINTU: Out Vuonoksessa PZ havaitsi 7.9. 76/6a m 'mellu nigulaista' elikkäs mustalintua. Rää Vuoniemessä muutti 13.9. 212/3a mustalintua (MH,TN). Vesiäsaattona 28.9. Rää Vuoniemessä meni 383/16a mustalintua (HK,AP,MH). Seuraavana päivänä Kes Ruokkeessa vain yksi muuttava (HK,AP,AV).

PILKKASHIPI: 'Luukkutummelot' virittelivät muuttoaan 13.9. Rää Vuoniemessä 19 yksilön voimalla (MH,TN). Seuraavat Vuoniemessä vasta 27.9. 6 muuttajan muodossa (HK,MH). 28.9. Vuoniemestä kirjattiin syksyn 'muhkein' pilkkasiipimuutto, 41/7a m (HK,AP,MH). Melkein samaan ylsi PZ:n Kon Onttolasta havaitsema a40 WNW muuttanut parvi.

KAHLAAJAT

Kahlaajasyksy oli yksi historian heikoimmista! Kahlaajalietteen puutetta täydensi nuorten kahlaajien lähes totaalinen puuttuminen, mikä oli yleinen ilmiö koko Suomessa. Ilmeisesti kahlaajilla on ollut todella huono pesimävuosi tundralla.

MERIHARAKKA: Out Vuonoksessa viihtyi 23.7. 1p ja 12.8. 13p lintua (AV ym.). Rää Vuoniemessä 30.8. 3p (PZ,HK,PM). Joe Kanavarannassa viihtyi 2.9. 1p meriharakka (APa).

TYLLI: Ensimmäiset liikenteessä 3.7., jolloin 1 ad p Joe Ukonlahdella ja Repokallion kaatopaikalla (HK). Joe Ukonlahdella 29.7. 5p (MH), ja 7.8. 4ad laskeutui paikalliseksi muutolta (HK,AP,MH). Out Vuonoksessa 27.7. 3p, 4.8. 2p, 12.8. 19 ad p/m + 18 ad p, 14.8. 5 ad p, 16.8. 10 juv p, 19.8. 29+m+2m+ +10/3a m, 20.8. klo 8.30-10.30 15ad/6a m, sekä 21.8. klo 11.30-13.30 18/4a m (AV,MH,HK,PZ). Syksyn viimeinen tylli kierähteli 7.9. Joe Höylasilla (MH).

TUNDRAKURMITSA: Joe Repokalliossa 12.8. 30m (HK,AP).

KARIKUKKO: Ei havaintoja!

PUNAKUIRI: Joe Ukonlahdella 24.7. 1ad p (HK). Rää Vuoniemessä muutti 5.8. 17 linnun parvi (MH,AP,TN). Out Vuonoksessa 4.8. a31 SW ja 12.8. 3+m (AV).

PUNAJALKAVIKLO: Out Sysmäjärvellä 15.7. 1p ja Jokipohjassa myös 1p (MH).

MUSTAVIKLO: Joe Repokallion kaatopaikalla 17.7. 3p ja 21.7. 1p (JS), sekä Ukonlahdella 18.8. 1juv p (HK). Kit Puhdistamolla 23.7. 3 ad p (HK,MH,JS). Out Vuonoksessa 4.8. 2 kiertelevää (HK,MH,AP). Viimeiset 2p viihtyivät 20.8. Kit Päätyeenlahdella (VM).

ISOSIRRI: Out Vuonoksessa muutti 4.8. 28p lintua etelään (PH,JR) sekä 20.8. paikalla viivähti 2 ad p (AV). Rää Vuoniemessä matkasi 3 lintua muutolla 5.8. (MH,AP,TN). Joe Repokalliossa 17.8. 2p (JS). Rää Vuoniemessä paineli 27.9. 1 myöhäinen ad lintu muutolla (HK,MH).

PIKKUSIRRI: Joe Repokallion kaatopaikalla 3.7. 1ad p (HK). VS havaitsi 19.7. Juu Pielisen selällä pieniä (pikkusirri?) ja keskikokoisia kahlaajia (suosirri?) muutolla yhteensä kolme parvea, joissa kussakin oli 10-20 lintua. Joe Ukonlahdella 19.7. 2p, 20.7. 3p sekä 10.8. 1p (MH,HK). Out Vuonoksessa seuraavasti: 21.7. 1p ja 12.8. 2ad p, 19.8. klo 6.30-8.00 26/4a m, 20.8. klo 8.30-10.30 35/5a m + 7p, 21.8. klo 11.30-13.30 25/6a m ja 15.9. 2p (AV,MH,HK ym.). Kit Päätyeenlahdella 27.8. 2p (VM). Lie Kevätlahdella 9.9. 1juv. p (EL).

LAPINSIRRI: Joe Repokallion kaatopaikalla 20.7.-22.8. yleensä vain 1-2p, mutta 5.8. 1ad+4juv p (HK ym.). Joe Ukonlahdella 17.7.-7.8. päivittäin 1p, paitsi 19.7. 3p (HK,MH). Out Vuonoksen sarja: 6.7. 3 ad p, 13.7. 3+m, 23.7. 2+m, 2.8. 9p, 6.8. 4p, 10.8. 6+m, 14.8. 1p sekä 29.8. 1p (AV).

SUOSIRRI: Lie Pielisellä Mahonsoraluodolla 12.7. 1p (EL). Joe Ukonlahdella 5.7. ja 17.7. 1 ad p, 19.7. 5p, 20.7. parhaimmillaan 12p, 21.7. 3p, 24.7. 4ad p, 28.7. 3ad p, 30.7. 3 ad p, 3.8. 2 ad p ja 7.8. 1ad p 4ad m (HK). Out Vuonoksessa nähtiin 2.7. 1 ad p, 13.7. 4 ad +t, 21.7. 20m/p + 5 ad p, 27.7. 15ad/2a m, 29.7. 5 ad p, 7.8. 14ad+1juv p, 11.8. 104 ad p, 12.8. 31 ad p + 17m, 14.8. 9ad/2a m, 16.8. 11ad/3a m, 19.8. 11ad p sekä 20.8. 17ad/5a m + 5p suosirriä (AV,Matti Ketola,MH,HK ym.). Rää Vuoniemessä muutti 5.8. 12 suosirriä (MH,AP,TN). Kit Päätyeenlahdella 21.8. 4p ja 27.8. 2p (VM).

KUOVISIRRI: Out Jokipohjasta löytyi 21.7. 2 ad lintua (MH). Joe Ukonlahdella oli samana päivänä syksyn paras kuovisirrimiehitys, 10+3 ad p (MH,TN). Ukonlahdelta löytyi 30.7. yksinäinen ad lintu (MH). Out Vuonoksessa viivähteli ja muutteli kuovisirrejä seuraavanlaisesti: 21.7. 3ad+m, 4.8. 2jp p, 6.8. 2p, 16.8. 1ad m sekä 19.8. 1ad+1juv p (AV,PH,JR). Joe Repokalliossa 7.8. 1jp p (HK,AP).

PULMUSSIRRI: Out Vuonoksen laajalla 'laavakentällä' viihtyi P-K:n ainoat pulmussirrit. Ahkeran kahlaajastajauksen lomassa pulmussirrejä näkyi Vuonoksessa näin: 27.7. 2m, 11.8. 2ad p, 12.8. 5ad p + 4m, 16.8. 1+1 m, 20.8. 1p, 29.8. 1juv p sekä 7.9. 2juv p (AV ym.).

JÄNKÄSIRRIÄINEN: Ainoa havainto tulee mistäpä muualta kuin Out Vuonoksesta, missä nähtiin 27.7. 1m (AV,ML).

VESIPÄÄSKY: Out Vuonoksessa muutti 29.7. yksi lintu (AV) ja Kon Pitkärannassa esittäytyi 23.8. 1 kiertelevä 'korkki' (HK).

VAELLUSLINNUT SYKSYLLÄ 1992

Huuhkaja Kes Mörkölammella havaittiin 10.10. tämä kaikkien mörköjen äiti ja pöllöjen jättiläinen (Keijo Luostarinen). Samanlainen jättipöllö nähtiin 11.10. Rää Vahalahdessa (MH,TN).

Hiiripöllö Lip Leppälahti 15.10. 1p (J.Kosonen). Joe Ketunpesillä 18.10. 1p (PH,JR). Kes Mörkölammella 25.10. 1p hiirten kauhistus (TI). Kes Rasti 1.11. 1p (JK,EV).

Varpuspöllö Pol Kuorevaara 21.11. 1 yks. (VH). Lip Lammussa asusteli syyskuun alusta joulukuuhun yksi 'miniatyyripöllö' (J.Tervala).

Lapinpöllö Pyh Rauanvaarassa havaittiin 9.8. 1 yks. (MH). Pol Teerivaara 7.9. 1p (VH). Rää Niemisessä 3.10. 1p (MH). Kes Juutinsuolla 10.10. 1p (Tomi Hyttinen) ja 9.12. löytyi Hummovaaralta kuollut 'lappalainen' (TI).

Taulukko 3. Kautta aikojen myöhäisimmät havaintopäivämäärät vuoden 1992 loppuun mennessä. LÄHTEET: Pursiainen, J. 1981: Lintujen kevätmuuton alkamisesta ja syysmuuton päättymisestä Pohjois-Karjalassa. - Siipirikko 8: 91-94., sekä Siipirikon syysmuuttokatsaukset 1980-1991. (T = talvihavainto)

Kuikka	T	Kapustarinta	18.10.	Laulurastas	T
Kaakkuri	T	Karikukko	27.9.	Punakylkirastas	T
Silkkiiukku	T	Taivaanvuohi	3.11.	Mustarastas	T
Härkälintu	16.11.	Jänkäkurppa	25.10.	Kivitasku	15.10.
Mustakurkku-uukku	13.11.	Lehtokurppa	18.11.	Pensastasku	11.11.
Heinäorsora	T	Isokuovi	11.10.	Leppälintu	26.10.
Tavi	T	Pikkukuovi	11.9.	Satakieli	3.8.
Heinätavi	13.10.	Punakuiri	22.9.	Sinirinta	16.10.
Jouhisorsa	1.11.	Metsäviklo	15.9.	Punarinta	T
Haapana	T	Liro	29.9.	Pensassirkkalintu	7.9.
Lapasorsa	T	Rantasipi	5.11.	Viitasirkkalintu	?
Lapasotka	T	Punajalkaviklo	29.8.	Luhtakerttunen	13.10.
Tukkasotka	T	Valkoviklo	18.9.	Viitakerttunen	10.8.
Punasotka	27.11.	Mustaviklo	18.9.	Ruokokerttunen	7.10.
Telkkä	T	Pikkusirri	18.10.	Rytkerttunen	17.9.
Alli	T	Lapinsirri	24.9.	Mustapääkerttu	T
Pilkkasiipi	T	Suosirri	21.10.	Lehtokerttu	13.10.
Mustalintu	T	Isosirri	3.10.	Pensaskerttu	21.9.
Tukkakoskelo	T	Pulmussirri	30.9.	Hernekerttu	28.9.
Isokoskelo	T	Kuovisirri	26.9.	Pajulintu	18.10.
Uivelo	T	Jänkäsirriäinen	14.8.	Tiltalti	3.11.
Metsähanhi	1.11.	Suokukko	12.10.	Sirittäjä	22.9.
Tundranhanhi	25.10.	Vesipääsky	23.9.	Kultarinta	?
Sepelhanhi	25.10.	Kaulushaikara	19.9.	Vihervarpunen	T
Valkoposkihanhi	29.10.	Selkälokki	25.10.	Harmaasieppo	16.10.
Laulujoutsen	T	Harmaalokki	T	Kirjosieppo	28.10.
Pikkujoutsen	16.11.	Kalalokki	T	Rautiainen	20.10.
Hiirihaukka	19.11.	Pikkulokki	24.10.	Metsäkirvinen	12.10.
Piekana	12.11.	Naurulokki	22.11.	Niitykirvinen	13.11.
Varpushaukka	T	Kalatiira	11.9.	Lapinkirvinen	4.10.
Kanahaukka	T	Sterna sp	6.10.	Västaräkki	T
Mehiläishaukka	3.10.	Sepelkyhky	T	Keltävästaräkki	29.10.
Ruskosuohaukka	12.9.	Sarvipöllö	T	Lapinharakka	T
Sinisuohaukka	16.10.	Suopöllö	19.10.	Pikkulepinkäinen	17.10.
Kalasaäski	6.10.	Kehräjä	11.9.	Kottarainen	T
Nuolihaukka	7.11.	Käki	28.9.	Hemppo	T
Tuulihaukka	1.11.	Tervapääsky	31.10.	Punavarpunen	21.9.
Ampuhaukka	T	Käenpiika	8.9.	Pohjansirkku	28.10.
Kurki	31.10.	Kiuru	T	Peltosirkku	27.9.
Luhtahuitti	12.9.	Haarapääsky	28.10.	Pajusirkku	8.11.
Liejukana	30.8.	Räystäspääsky	11.10.	Kultasirkku	?
Luhtakana	?	Törmäpääsky	17.9.	Lapinsirkku	26.10.
Ruisräikkä	8.8.	Kuhankeittäjä	4.9.	Pulmunen	T
Nokikana	11.11.	Mustavaris	27.11.		
Meriharakka	11.10.	Peukaloinen	2.11.		
Töyhtöhyppä	1.11.	Peippo	T		
Tylli	19.10.	Järripeippo	T		
Pikkutylli	26.9.	Kulorastas	9.11.		
Tundrakurmitsa	24.10.	Räkättirastas	T		

Tunturipöllö Näillä tundran asukeilla oli poikkeuksellinen kesäinen nälkävaellus aina Huippuvuoria ja Alankomaita myöten. P-K:aan ensimmäiset ilmestyivät juhannusjuhlien jälkeen, ja osa viivytti täällä myöhäsyksyyn. Mutta niistä enemmän seuraavassa ARK-katsauksessa!

Helmipöllö Kon Jakokoskella 3.9. 1 yks. (MP). Kes Leveäkivessä harrastetun tehokkaan yöpyynnin tuloksena rengastettiin syyskuun lopun ja lokakuun lopun välisenä aikana yhteensä 44 "karvakintua" (KM, TI).

Harmaapäätikka Ei vaellushavaintoja. Muut havainnot myöhemmin ARK-katsauksessa.

Käpytikka Minimaalista liikehdintää! Joe Höylasin verkkoja testaili ajalla 26.7.-1.11. 13 lintua, joista 3 rengastettiin 10.8. (JM ym.). Lisäksi Höylasilla nähtiin vaeltajia seuraavasti: 7.9. 1m, 10.9. 1 NW+1kie, 12.9. 2 NW, 13.9. 2 NW ja 25.9. 1 NW (AP, MH ym.). Rää Vuoniemessä 24.8. 1 SE (HK, AP). Pyh Mulossa 2.10. 1 NE (PZ). Vielä 2.10. Kes Sarvisalossa 2 SE (AP, AV).

Pikkutikka Joe Höylasilla rengastettiin 26.7.-24.9. yhteensä kuusi pikkutikkaa (JM ym.), ja lisäksi nähtiin 7.9. 1 vaelluslennessä (MH). Kit Suoparsaassa 5.9. ä lintu (MH). Kon Kontiorannassa 1.10. 1p (MH). Lip Häyrylahti 9.10. 1p (E. Kasurinen), sekä keskustassa 10.10. 1p (LK). Pyh Mulossa 5.9. ä (AP). Pol Kuorevaarassa 16.10. 1p ja Selkälammella 20.10. 1p (VH). Kes Aittolahdessa 10.10. 1p (Kaj Suomela) ja Leveäkivessä 24.10. 1p (TI), sekä Kon Selkiellä 1p (HK).

Pohjantikka Heikosta vaelluksesta kielii Joe Höylasin yksi ainoa rengastus 5.10. (JM), ja lisäksi nähtiin 13.9. ♂ SE (HK, AP). Pyh Mulon tekomaakukkulalla 1.10. suoritettu pikainen muuttotarkkailu tuotti yhden pohjantikkanaaraan, joka lähti muutolle kohti SE:tä (HK). Rää Vuoniemessä havaittiin 30.8. 1 NW (HK, PM, PZ), 15.9. ♂ SE (AP, AV), 19.9. 1 SE (PH, JR), sekä 20.10. 1 SE (AP). Kes Sarvisalossa 2.10. 1+1 SE (AP, AV) ja PZ näki 14.10. yhden 'potin' matkalla NW. RS kielteli 'potin' pesimämaastoissa ja näki yksinäisen linnun 5.9. Lie Patvinsuolla, 3.10. Ilo Koitajoella ja 30.10. Lie Ruunaalla.

Palokärki Muutamia vaeltajia tai jonkin sortin kiertelijöitä havaittiin. Rää Vuoniemessä 30.8. ♂ SE, 15.9. ♂ NW, 20.10. 1 SE sekä 21.10. 1 SE (PZ, AP). Kes Sarvisalossa 29.9. 2 SE ja 4.10. 1 E (PZ, AP, AV, HK). Joe Höylasilla 25.9. 1 NW (AP). Lisäksi yksittäisiä paikallisia lintuja ympäri maakuntaa.

Korppi Ei vaellushavaintoja!

Harakka Rää Vuoniemessä 11.10. 1+1 SE (PZ, HK, PH). Seuraava havainto kertoo jotain Pyhäselän runsaan harakkakannan vaelluspaineista. Pyh Mulossa PZ havaitsi taivaalla tunnin aikana yhteensä 97 harakkaa, jotka painelivat enemmän tai vähemmän määrätietoisesti seuraaviin ilmansuuntiin; a72 SE, 17 S ja 8 SE.

Pähkinähakki Melko reipas vaellus, joka P-K:ssa näkyi lähinnä paikallisten lintujen runsaana esiintymisenä. Yhteensä syksyn mittaan nähtiin ainakin 70-80 eri yksilöä, mikä kielii hyvästä vaellusvuodesta. Joe Noljaakassa 1 kie 29.8., Höylasilla 7.9. 4 NW, 12.9. 1 W, 13.9. 2 NW, 14.9. 1+1 NW ja 18.9. 2 SE (AP, HK, MH), Ukonlahdella 15.10. ja 18.10. 1p (AP, MH), keskustassa 21.10. 1 hakki, Repokalliossa 24.10. 1p, Nepenmäellä 22.10. ä sekä 26.10. Nepenmäellä 1 kie (HK), Rantakylässä 28.9. 1 kie (PH), ja Niinivaaralla 24.10. 1p (MH). Pyh Mulossa ensimmäinen hakki 30.8. 1 N/p (PZ), ja tämän jälkeen Mulon tekomaakukkulalta sekä lähistöltä nähtiin hakkeja seuraavasti; 12.9. 2 NW+1 NE 13.9. 1+1 SE, 15.9. 1+1+1 SE ja 2 NW, 19.9. 5p/kie 26.9. 1 SE+ sekä 1.10. 2 kie (HK, PH ym.). Pyh Niittylahdessa 10.10. 1 S (PZ). Rää Vuoniemessä 19.9. 3 NW (PH, JR). Lip Kaatamossa 2.9.

1p (Vuokko Karhu), Puromäessä 14.-16.9. yksi hakki naposteli tielle karisseita jyviä (KR,Sisko Sallinen), 27.9. kk:ssa srk-talolla 1p (KR,SH), sekä kk:ssa Konttisenlammella 27.9.-16.11. 1-2p (KR). Out Vuonoksessa maisemia ihmetteli 15.9. 1 NW painanut lintu (AP).

Kit kk:ssa 3.10. 4 lintua ja Savikossa 1p (HK,MH). VM näki puolestaan Kit kk:ssa 31.10. 5p ja 12.11. 1p. Vär Sääperillä 20.9. 1+1+1 NW ja 1 kie (HK), ja PZ näki 22.9. ravinteli Sinilinnun pihasta 2 SSE/p ja Hopeakalliosta 1 SW + 2 SW+. Rää Haapasalmella 12.9. 4 W ja 18.11. 1p (MH,Asko Halonen). Kes Leveäkivessä 19.10. 1p (TI) ja Kes keskustan alueella kymmenkunta paikallista pitkin syksyä (TI,KM). Kes Mäntyniemessä pyöri 3.10. 10 hakkaa (HK,MH), jotka saattavat osittain olla samoja lintuja kuin Kes keskustassa palloilevat linnut. Osa vaelluksella olevista linnuista kohtaa määränpänsä kaukana Siperian sembramänniköistä, ja tästä hyvänä esimerkkinä Kes Mäntyniemessä 14.10. 1 yliajettu hakki (PZ).

Lie Mähkössä 19.9. 1p (L.Peltola) ja 24.9. 2p (EL). Lie Kylänlahdessa 20.9. 1p (JMr), ja Lamminkylässä 24.9. 1p (EL). AK mainitsee puolestaan nähneensä Lieksan keskustan alueella 3-5 yksilöä syyskuun aikana. Pol Kuorevaara 27.9. 1p (VH). Nur Jänislehto 20.9. 1p (JV). Osa hakeista jäi talveksi Karjalaan, mm. 24.1. nähtiin yksinäinen lintu Kit keskustassa (HK,AP).

Närhi Serkkujensa hakkien tapaan rähinäremmin toinen osapuoli, närhi, oli myös kentällä ±näkyvästi liikekannalla. Joe Höylasin ilmatilassa 14.9. 5 SE+3 NW (AP,HK). Rää Vuoniemessä närhet seikkailivat salmen yli näin; 29.8. 5 NW, 30.8. 8 SE, 12.9. 3m, 19.9. 13 SE, 1.10. 2 SE, 3.10. 1 SE, 9.10. 1 NW, 10.10. 1 NW, 20.10. 4 SE ja 4.11. 1 NW (PZ,PH,AP ym.). Kes Sarvisalossa 4.10. yht. 11m (4 ESE,5 S,2 SW) (PZ,AP,PH). Lie Vankonvaaralla 3.9. 5 S (EL).

Talitiainen Vaeltajat maan alla tai eivät ainakaan ilmassa. Joe Höylasilla pultattiin ainoastaan 87 tiitiäistä 19.-29.9. välisenä aikana (JM ym.). Rää Vuoniemessä havaittiin tällainen sarja; 19.9. 50 SE, 10.10. 4m, 11.10. 6m ja 4.11. 1 NW (PZ,PH,JR).

Sinitäinen Hömpän tavoin orastavaa vaellusta havaittiin myös sinitintillä. Tästä varmistana todisteena Joe Höylasilla rengastetut 214 lintua jaksolla 1.9.-1.11. parhaiden päivien ollessa 7.9. 18r, 18.9. 20r, 22.9. 19r, 29.9. 16r sekä 1.11. 13r (JM ym.). Irtovaeltajia Höylasilla viipotti 18.9. 33/6a NW ja 25.9. 9/2a NW (AP,AV). Rää Vuoniemen sarja; 19.9. 60 SE, 3.10. 10m, 10.10. 7m sekä 11.10. 6 SE (PZ,HK,PH,JR).

Kuusitiainen Vaeltajana täysin kateissa! Rää Vuoniemessä 13.9. 5m, 19.9. 1m, 10.10. 2m ja 11.10. 3 SE (PZ,HK,PH,JR,MH). Syksyn 'huippusumma' nähtiin 11.10. Kit Kyyrönniemessä, 16m (TN,MH). Joe Ukonlahdella 10.10. 1 S (PZ). Joe Höylasilla 12.9. 5m (MH). Kon Jakokoski 5.9. 1 kiertelevä (MP).

Lapintiainen Viimevuotiseen tyyliin jälleen reipas vaellus. Yhteensä n.80 yksilöä havaittiin P-K:n alueella syksyn kuluessa. Joe Höylas paransi edellisvuotista rengastusennätystään peräti kahdeksalla uuden lukeman ollessa 38 rengastusta. JT mainitsee lisäksi vaelluksen voimakkuudesta seuraavaa; 'Höytiäisen suiston kannasta pitkin vaelsi paljon enemmän kuin jäi lintuverkkoihin. Esimerkiksi 26.9. useita yksilöitä, ennenkuin ehdin myöhässä virittämään verkot'. Paras päivä oli 24.9., jolloin kihlattiin 6 lintua (JM,JT ym.). Jokohan Höylasin rengastuksista poikii pian löytöjäkin? Lisäksi Höylasilla nähtiin 10.9. 4+1 kie (AP) ja 2.10. 3m lapintinttiä (HK,VJ). Kon Jaamankankaalla 13.10. 2 ja Kontiorannassa 15.10. myös 2 lintua sulkeisten ohessa (MH). Pyh Mulossa AP havaitsi 14.9. 2 SE matkannutta lappalaista. Kes Sarvisalossa kierteli 26.9. 1 sähsijä (AP,ML). Rää Vuoniemessä 27.9. 5 kie (HK,MH), 3.10. 3+1 NW (PZ,PH), 4.10. 1 NW (AP,PH) sekä 20.10. 1 kie (AP). Lie/Ilo Patvinsuo,

Teretinniemessä PT havaitsi 21.9. yhteensä 9 'lappalaista', joista 3 oli kolmen hippiaisen messissä, yksi 'hömppien' kanssa ja loput viisi puhtaana parvena. Eno Ahvenisella 24.10. 1p (PH ym.). Lip Honkalammella 20.-22.11. 1 'ruskolakki' ruokinnalla (H.Kähkönen).

Hömötiainen Ilmassa oli pientä vaelluksenpoikasta. Joe Höylasilla kohtalaisesti. Jaksolla 29.8.-10.10. rengastettiin 553 hömpää ilman selvää huippua. 'Paras' noteeraus 18.9. 48r (JM ym.) plus lisäksi samana päivänä 47/5a NW (AP,AV). Rää Vuoniemessä hömpät seikkailivat seuraavasti: 15.9. 19 SE, 19.9. 120 SE, 1.10. 56 NW+10 SE, 3.10. 48 NW, 10.10. 39m, 11.10. 3 NW, 20.10. 4 NW ja 25.10. 2 SE (PZ,AP,PH ym.). Kit Kyyrönniemessä havaittiin 11.10. 34m hömppäriä (TN,HK).

Töyhtötiainen Joe Höylasin 11 rengastusta jaksolla 7.9.-3.10. kertovat jonkin asteisesta vaelluspaineesta. Parhaana päivänä 7.9. peräti 5 rengastusta (JM ym.). Rää Vuoniemessä nähtiin 19.9. 1m (PH,JR), sekä yksinäinen lintu paineli 11.10. salmen yli NW ja ilmeisesti sama lintu myöhemmin SE (HK,PH).

Pyrstötiainen Ensimmäiset havaitut 12 lintua 4.8. Out Sismajärvellä lienevät paikallisen pesinnän tulosta (MH). Joe Höylasin rengastustilasto kertoo noin kohtalaisesta vaelluksesta. Jaksolla 25.9.-16.10. Höylasilla rengastettiin yhteensä 295 pyrstötinttiä parhaiden päivien ollessa 29.9. 68r sekä 10.10. 122r (JM,JT ym.). Myös Kit Kyyrönniemessä pytit tykittivät 10.10., jolloin klo 6.20-8.00. havaittiin 118/7a pyrstötinttiä matkalla NW (HK,MH,PM), sekä seuraavana päivänä 32m (TN,MH). Rää Vuoniemessä 'siittiöitä' havaittiin muutolla kohtalaisesti eli seuraavasti: 22.9. 12p, 26.9. 25 NW, 1.10. 49/6a NW, 3.10. 63/6a NW, 10.10. 10 SE + 39/4a NW, 11.10. 9 SE, 20.10. 15 NW+8 SE sekä 25.10. 12/2a SE (PZ,PH,AP ym.). Lip Lamminniemiessä 16.9. 10 kiertelevä (KR). Joe Rantakylä 4.11. yhteensä 10 lintua kahdessa parvessa (AS). 17.11. Joe Raatekangas 8p (VS). 21.11. Ilo Koskenhuuha 6p ja 22.11. Tapionaho 6p (VS). Viimeiset vaelluslennossa 12.12. Joe Noljakassa, missä 10 lintua paineli NE (PZ).

Puukiipijä Joe Höylasin verkkoihin puujyriä törmäili 24.8.-15.11. välisenä aikana yhteensä 29 yksilöä parhaan päivän ollessa 24.9. 6r (JM ym.).

Hippiäinen Joe Höylasin rengastukset kertovat P-K:n oloissa hyvästä vaelluksesta. Jaksolla 26.7.-10.10. merkittiin yhteensä 256 hippiaistä, joista 5.9. 38r ja 10.9. 37r (JM ym.). Lisäksi Höylasilla nähtiin 7.9. 40 NW vaeltanutta hippiaistä (AP,MH,AV). Rää Vuoniemen kärjessä pyöri 26.9. 100p 'hippendaalia' (PH ym.).

Pähkinäakkeli Joe Höylasilla rengastettiin 2.10. 1 *europaeus*-rodun edustaja, joka viihtyi aseman ruokinnalla pitkälle syksyyn (JM). Kit Kyyrönniemessä kierteli 11.10. yksi nakkeli (MH,TN). Joe Rantakylässä kävi Viritiellä Topi Appelbergin ruokinnalla X-XII yksi terhakka siementen hakkaaja.

Tilhi Rää Vuoniemessä ensimmäiset kaksi muuttajaa kirjattiin 11.10., ja suurimmat lukemat merkittiin vihkoon 20.10. 58/8a SE ja 25.10. 83/6a SE (HK,AP ym.). Myös Rää Rasivaaraan, kuten Vuoniemeenkin, ensimmäiset 18 tilheä kerkisivät 11.10. (MH). Nur Jänislehdossa JV havaitsi 28.9.-18.10. pihapihlajissa päivittäin 70-250 yks., ja tämän jälkeen joulukuulle asti vielä muutaman kymmenen yksilön parvia päivittäin. Ensimmäiset muuttajat, 30 yks., Lieksassa tavattiin 11.10. Ruunaalla, missä töyhtöpäät hakivat ruokaa maasta (EL). Paras sigma Lieksan alueella laskettiin 8.11. Mähkön-Lamminkylän alueella, yhteensä 110 lintua (EL). EL kommentoikin Lieksan tilhihavainnoista näin; 'Yleisvaikutelma vaelluksesta on, että pihlajanmarjojen runsauden takia loka-marraskuussa taajama-alueilla vielä suhteellisen niukasti tilhiä. Eräät havainnot viittaavat siihen, että tilhet tyhjensivät ensin "laitakaupungin" pihlajat, ja runsastumista keskustassa alkoi tapahtua vasta joulukuun aikana'. Ilo Hattuvaarassa 21.11. 100p (VS).

Kon Selkiellä pihlajanmarjoja tuhosi 1.11. 250p töyhtöpäättä (HK). Marraskuun lopussa ja joulukuun alussa tilhisummat olivat huipussaan monilla paikoilla! 28.11. HK&AP kiersivät talvisissa tunnelmissa (-20°C) taajamien pihlaja-alueita. Kit keskustasta löytyi 250p, Toh Niemelästä 200p, Toh Kemiestä 600p ja Kii keskustasta 250p tilheä. Joe Niinivaaralla oli parhaimmillaan 28.11. ja 13.12. 500p sirsijää (JT, HK).

Pikkuvarpunen Pyh Mulon pelloilla kierteli 29.8. 16 linnun parvi (HK). Joe Höylasilla seikkaili 14.9. 3 kiertelijän parvi (AP).

Varpunen Ainoa ilmoitettu vaellushavainto tulee 5.9. Pyh Mulonmäeltä, missä 2 lintua paineli SW (AP).

Vihervarpunen Joe Höylasilla renkaan sai koipeen syksyn mittaan vain 45 'spinaria'. Ainoa yli kymmenen rengastuksen päivä oli 11.9. ja viimeiset 'spinarit' merkittiin 12.10. (JM ym.). Lisäksi Höylasilla muutti 7.9. 100 vihervarpusta (MH). Joe Tonttulankadulla hyöri 12.9. 200 lintua (MH). Kon Selkiellä havaittiin 23.9. pientä menoa 100/2a m linnun muodossa (HK). Rää Vuoniemessä meni 30.8. 100m vihervarpusta (HK, PM, PZ), sekä 13.9. 120m (MH, PM, TN). Lieksan suunnalla paras noteeraus 19.9. Merilässä 35+13 yks. (SK).

Urpiainen Joe Höylasilla lokakuun alusta pikkuparvia, kuun puolivälissä suurimmissa parvissa n.100 yks. Höylasin verkkoihin surahteli jaksolla 11.9.-18.10. vain 178 urpoa, parhaiden päivien ollessa 16.10. 73r sekä 18.10. 48r (JM, JT ym.). Syksyn reippainta urpoliikennettä havaittiin 10.10. aamutuimaan klo 6.20-8.00 Kit Kyyrönniemessä, missä kalseassa pohjoistuulella yhteensä 1500/19a urpiaista muutti NW (HK, MH, PM), ja seuraavana päivänä siellä muutti vielä 310 urpiaista (TN, MH). Rää Vuoniemen 'parhaat' noteeraukset: 1.10. a150 NW, 3.10. 355/10a NW ja 18.10. noin 500m (AP, MH ym.) sekä 9.10. 340/5a NW (HK, PP). Pyh Mulossa havaittiin 18.10. syksyn suurin urpopotti, 900p (PH, JR). Kesälahden alueella runsasta vaellusta syksyn aikana kommentoivat KM&TI. Lie Merilässä SK mainitsee havainneensa 'urpoja' runsaasti syyskuun loppuun ja lokakuun puolivälin aikana. Lie Matovaara 1.11. 50 yks. ja Kitsi 22.11. 50 yks. (EL). Joe Niinivaaralla 10.12. 150p (RS).

Tundraurpiainen Joe Höylasilla rengastettiin 6.10. 1, 12.10. 1 ja 16.10. 3 lintua (JM, JT ym.). Kon Selkiellä havaittiin 3.10. 1 yks. (MH).

Punatulkku Rää Vuoniemessä seuraavasti; 3.10. 10m, 10.10. 7m, 11.10. 1 SE ja 20.10. 13/7a SE (PZ, AP). Kit Kyyrönniemessä muutti 11.10. 33 tulkkuja (TN, MH). Lieksassa todettiin X-XI vain heikkoa vaellusta (EL).

Taviokuurna Ensimmäinen σ muutti SE 10.10. Rää Vuoniemessä (PH, JR), ja seuraavat 4 S nähtiin 11.10. Pyh Mulossa (PZ). Joe Niinivaaralla 24.10. 7 lintua (RS) sekä 25.-28.11. 20p linnun parvi (JT). Kes Rastissa 1.11. 3+2 NW (JK, EV). Kon Selkiellä 1.11. 22p (HK). Kon Jakokoskella 11.11. 4p ja 14.11. 1 kiert. (MP). Eno Uimaharjussa 29.11. 12p ja Kokkolassa 45p (PZ). Eno Pamilonkoski 15.11. 3p (VS). Lip Ristinkylässä oli 23.11. 50 kuurnan parvi (PH, JR). Lieksan suunnalla syksyn ainoa havainto tehtiin Sokonvaarassa, missä EL kuuli kuurnan melodista vihellystä. Nur Jänislehdossa 16. ja 18.11. 2 yks. (JV). Pol Vasaralahti 24.11. 30p (VH). Tihilaskennan ohessa HK&AP sigmailivat 28.11. kuurnia seuraavasti; Kit Tolosenmäki 4p, Hyypii 8p, keskusta 80p, Toh Kemie 40p, Kii keskusta 35p sekä Alavi 30p.

Kirjosiipikäpylintu Jälleen pientä liikehdintää viimevuotiseen malliin. Rää Vuoniemessä 24.8. 3 SE (HK, AP) ja 30.8. 1 SE (HK, PM). Kon Kontiorannassa 25.8. yksinäinen kirjosiipi (MH). Kon Selkiellä muutti 12.9. 1 N (HK). Joe Repokalliolla havaittiin 20.8. σ+♀ E (PH), 12.9. 2 yks. (MH, TN) sekä 1.10. ä lintu (HK). Vär Uudenkylänlammella 4.12. 1 N (PZ).

Punatulkut liikehtivät vaisusti (Hannu Eskonen)

Isokäpylintu Kes Sarvisalossa nähtiin 4.10. 1 nuori lintu (PZ, AP, PH, MH).

Loxia sp Rää Vuoniemessä pientä aamuvipinää 23.7., jolloin klo 4.30-5.10 nähtiin 35/3a m loxiaa (HK, MH, JS). EL kertoo havainneensa käpylintuja Lieksan suunnalla varsin vähän. Kon Jakokoskella MP teki vain pari havaintoa; 4.11. 4 ja 14.11. 7 kiertelevää.

*****

PÖLLÖJEN PESINTÄ POHJOIS-KARJALASSA 1992

Hannu Lehtoranta

Pöllöhavaintonsa palautti 37 harrastajaa eli sama määrä kuin edellisenä vuonna. Monissa lomakkeissa oli lisäksi havainnoinnissa avustaneiden henkilöiden nimiä.

Kiitokset pöllötutkimukseemme osallistuneille. Lomakkeen palauttajat on merkitty tähdellä. Suluisa on pääasiallinen havainnointikunta:

Gunther Olli (Kii), *Halonon Markku (Rää ym.), *Hottola Petri (Pol ym),* JUUAN LINTUHARRASTAJAT (Halonon Jari ja Henna, Kirjavainen Harri, Lehtoranta Hannu ja Aila, Lehtoranta Jouni + Jukka)(Juu, Nur), Karttunen Lauri (Lip), *KITEELÄISET (*Järvinen Paavo, Parkkinen Alpo, Torni Risto)(Kit), *Komu Risto (Ilo), *Kontkanen Harri (Kon), *Korhonen Veikko (Val),* Koskela Kimmo (Pyh ym.), *LIEKSALAISET (*Lappi Esko, Parkkinen Pasi, Vainikka Olavi)(Lie), *Leivo Mauri (Out), Makkonen Aimo (Rää),

*Martiskainen Kimmo (Kes), *Miettinen Juha (Kii ym.), Nivanaho Rauno (Kii), Pitkänen Pekka (Pyh), *Pusa Veli (Lip), *Rouhiainen Kauko (Lip), *Sihvonen Markku (Eno), *Siivonen A.J. (Kon), *Suomalainen Juha (Kon), *Sorvari Veli-Matti (Ilo,Lie), *Tanskanen Ari (Pol ym), *Virmajoki Olli (Kii), Visala Marko (Rää) ja *Zetterberg Pentti (Joe ym).
 Lisäksi lomakkeilta löytyneitä nimiä olivat Hämäläinen Suvi, Korhonen Voitto, Parviainen Ari, Piironen Rauni ja Sormunen Jarmo.

Tutkimustehokkuus

Kehittyvälle tutkimukselle sopivasti havainnointitehokkuus hitusen parani entisestä, mutta vertailukelpoisuus edellisvuoteen säilyi hyvänä. Pönttöjä tarkastettiin taas toista tuhatta. Lomakkeilta kertynyt tarkka luku oli 1177 (v.-91 1098). Pönttöjen määrä kohoaa vuosi vuodelta, mutta kyllähän niitä metsimme mahtuu moninkertaiset määrät. Harrastajien pönttötyksen lisäksi kannattaa innostaa ns. maallikoita pönttöjen rakenteluun. Heistä saa usein myös halukkaita avustajia pönttötarkistuksiin. Isoja luonnonkoloja tutkittiin 113 (v.-91 75). Varpuspöllölle sopivia tikankoloja ilmoitettiin tarkastetuksi 254 (v.-91 51). Telkänpönttöjen tarkastusmäärä oli 87 (v.-91 n.50). Lapinpöllön pesälaatikoita tarkastettiin entiset parikymmentä. Isojen risupesien tarkastusmäärä jäi taas hieman epäselväksi. Edellisvuosien tapaan määrä oli neljänsadan tasoa. Pöllönkuunteluita ei tehty aivan yhtä paljon kuin edellisessä vuonna. Kuitenkin noin 30 retkellä kuunneltiin 992 kilometriä ja niillä tehtiin 380 kuuntelua (v.-91 1270/667). Kuntaakohtaisesti havainnointi säilyi lähes entisenä. Tutkittujen pesäpaikkojen määrät kunnittain on esitetty taulukossa 1.

Ravintotilanteesta

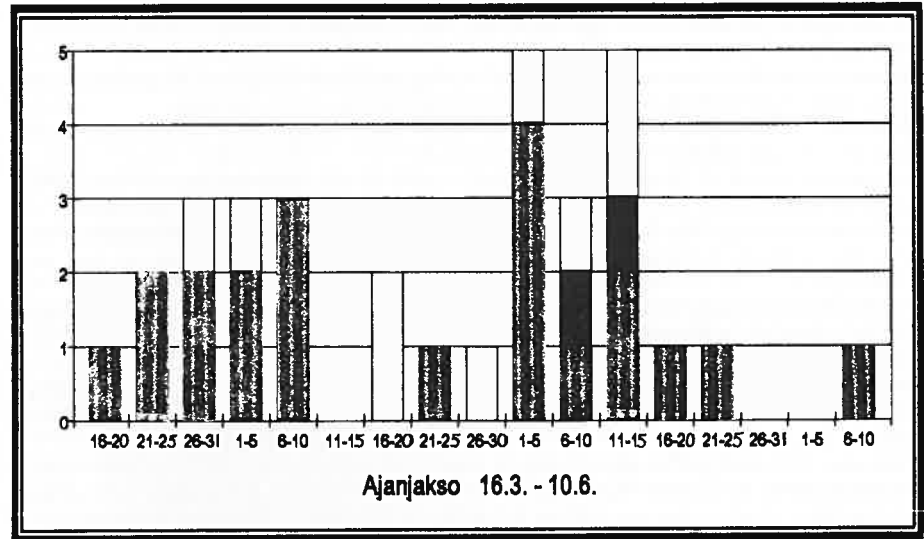
Pöllöjen ravinnokseen käyttämiä myyriä oli runsaasti vain läänin keskiosissa. Myyrähuippua elettiin Liperissä, Kontiolahdessa ja Polvijärven eteläosissa. Lapinpöllöistä ja helmipöllöistä päätellen myös Lieksassa ja Ilomantsissa myyräkansaa oli runsaasti. Myyräkato vallitsi etelässä Kesälahdella, Kiteellä ja Kiihtelysvaarassa. Vastaava katoalue oli myös pohjoisessa. Pahimpia katoalueita olivat Nurmes ja Juuka. Valtimolla myyrätilanne oli selvästi nousussa edellisvuoden kadosta. Liperin myyrähuipussa olivat mukana sekä metsämyyrä että paltomyyrä. Eräessä helmipöllön pöntössä oli poikasvaiheen alussa saalisylijäämänä 23 metsämyyrää, 3 peltomyyrää ja yksi korpipäästäinen. Valtimolla saalisylijäämissä oli melko tasaisesti metsä- ja peltomyyriä. Lisäksi sieltä havainnointiin punamyyrää ja ainoat havainnot metsäsopulista. Olipa siellä saaliina vesipäästäinenkin. Juuassa ja Nurmeksessa pesineet helmipöllöt käyttivät melko puhtaasti linturavintoa.

Pesinnästä

Edelliseen vuoteen verrattuna 1992 oli hitusen heikompi pöllövuosi. Reviireitä ilmoitettiin 301 ja niiltä 135 varmistettua pesintää (v.-91 313/162). Merkittävää vuodessa oli runsaat epäonnistuneet pesinnät. Syynä ei niinkään ollut myyräkantojen romahdus, vaan huhtikuussa vallinnut takatalvi. Maaliskuun puolivälin jälkeen oli hyvin leutoa. Kuun lopulla tuli ensin hankiaiskelit ja sitten alkoi lumisateet, joita jatkui pitkälti huhtikuun puolivälin yli. Uutta lämmintä saatiin vasta kuun lopulla. Pesinnän ajoittumista esittävistä kuvista 1,2 ja 3 voi selvästi havaita pesintöiden aloittamisten painottuvan maaliskuun loppuun. Huhtikuun alun jälkeen takatalven aikana aloittajia oli vähän. Helmipöllöllä näkyy selvästi uusi aloitushuippu toukokuun puolella takatalven hellitettyä. Kevään tulon viipyminenkö lienee ollut syynä siihen, että sarvipöllöllä esiintyminen oli vaatimatonta, vaikka myyrähuippu oli Liperin peltopitäjässä.

Lajikohtainen katsaus pöllöjen pesintään v.1992
 (suluissa v.1991 lukemat)

Helmipöllö: Pääosa helmipöllöistä pesi Liperistä Kontiolahden kautta Ilomantsiin kulkevalla vyöhykkeellä. Edellisenä vuonna Liperi oli lähes tyhjä pöllöistä, mutta nyt helmipöllöt löysivät sieltä hyvät myyräapajat. Pesintöjä käynnistyi melko mukavasti. Kontiolahti pysyi toisen vuoden peräkkäin hyvänä pesimäalueena. Läänin etelä- ja pohjoisosissa Valtimoa lukuunottamatta helmipöllöjä oli niukasti. Kaikkiaan helmarireviirejä havainnoijat ilmoittivat 123 ja niiltä varmistui 53 pesintää (129/56). Kuten näkyy vuodet ovat luvuiltaan hyvin samanlaisia. Pesintätuloksesta tuli kuitenkin hyvin heikko. Munia pesissä oli vielä kohtuullisen paljon. Munamäärän keskiarvo oli 4,88 munaa eli täsmälleen sama kuin kaksi vuotta aikaisemmin (5,24). Pesintöjen munamäärien jakautuma on esitetty taulukossa 3. Munien kuoriutuminen poikasiksi sujui onnistuneissa pesinnöissä erittäin hyvin. Keskiarvoksi tuli 4,82 poikasta (4,58). Rengastusikäisiksi kehittyi 4,11 poikasta poikuetta kohden eli edellisvuotta paremmin (3,86). Edellä esitetyt luvut ovat ihan hyviä. Huonoksi lopullisen pesintätuloksen suistivat runsaat tuhoutumiset. Useimpien havainnoijien mielestä synä ei tällä kertaa ollut myyräkantojen romahtaminen, vaan huhtikuulla vallinneet talviset olosuhteet. Pöllöjen myyräsaaliit piiloutuivat hangen ja paksujen lumikerrosten alle. Pesintöjen tuhoutumisia raportoitiin ennätykselliset 19 (6 + 3). Kaikki tuhoutumiset tapahtuivat munavaiheessa. Tuhoutuneista pesistä ei monestakaan ole saatu määritettyä muninnan aloitusaikaa. Useimmat tuhoutuneet pesinnät lienee kuitenkin aloitettu maalishuhtikuun taitteessa, joten kuvan 1 tolpat niiltä kohdin voisivat olla selvästi korkeammat. Pesintätulos aloitettua pesintää (=aloitettu muninta) kohden jäi vaatimattomaan 2,69 poikaseen (3,21). Alhaisempia lukuja lähihistoriassa on koettu v.1988 ja 1990. Pesintöjen tuhoutumisprosentti oli 36 eli joka kolmas aloitettu pesintä tuhoutui (16 %).

Kuva 1. Helmipöllön pesinnän ajoittuminen v.1992 viiden päivän jaksoissa. Pylväikkö kuvaa ensimmäisen munan munimisajankohtaa (tarkkuus +/- 3 vrk). N=32. Musta = läänin eteläosat, harmaa = läänin keskiosat, valkea = läänin pohjoisosat.

Tuhoutumisten syyt olivat yksitoikkoista luettavaa. Lomakkeilla oli poikkeuksetta maininta kylmistä munista. Näättätuhoja tms. ei havaittu.

Sitten uskomattomalta tuntuva tarina, joka kuitenkin on tosi. Esko Lappi totesi Lieksassa viirupöllön pöntöstä 18 helmipöllön hylättyä munaa. Ja kaupan päälle vielä yhden munan kuoret pöntön edessä puun oksalla. Yksi naaras ei varmasti ole tuota munamäärää muninut. Määrä on kahdellekin naaraalle kova pala. Olisikin mielenkiintoista tietää mitä tuolla pöntöllä kevään kuluessa tapahtui. Taisi olla isäntänä melkoinen Renny-helmari.

Edellisenä vuonna huhtikuun kymmenenteen päivään mennessä oli aloittanut vain kaksi paria. Loput rynnistivät sitten niin, että toukokuun alkuun jätti aloituksen vain neljä paria. Nyt pesinnän aloitus oli aivan erilainen. Selvä aloitushuippu oli maaliskuun huhtikuun vaihteessa. Huhtikuun puoliväli ja loppu oli hiljaista. Vain muutama pohjoisen helmaripari aloitti muninnan. Toukokuun alussa tuli sitten uusi aloitushuippu. Peräti puolet määritetyistä muninnanaloituksista oli toukokuun puolella. Tosi myöhässä aloitti yksi Kontiolahdessa pesinyt pari. Muninta alkoi vasta kesäkuun toisella viikolla.

Koko läänin helmipöllöjen muninnan aloittamisen mediaanipäiväksi tulee 22.4. (20.4.). Keskiarvo ei tässä kerro paljon mitään, koska todellisuudessa noihin aikoihin ei muninnan aloittajia ollut yhtä enempää.

Helmipöllölle tarkoitettujen pönttöjen ja sopivien luonnonkolojen asumisprosentiksi muodostuu 7,0 % (8,2 %). Pesäpaikat jakaantuivat seuraavasti: helmipöllöpönttö 35 kpl (65 %), lehtopöllöpönttö 4 kpl (7 %), viirupöllöpönttö 4 (7 %), telkänpönttö 8 kpl (13 %), luonnonkolo 3 kpl (6 %) ja kottaraispönttö 1 kpl (2 %).

Helmipöllön poikasia rengastettiin 133. Naaraita rengastettiin 30 ja 5 kontrolloitiin (166+39+5). Kontiolahdessa kontrolloitu naaras oli rengastettu 28.8.1990 2 kv:nä Luodossa. Sama lintu kontrolloitiin 1.5.1992 Valkealassa ja reilun kuukauden päästä se kontrolloitiin 11.6.1992 Kontiolahdessa.

Valtimolla kontrolloitu naaras oli rengastettu pesivänä (2 kv) Kiuruvedellä 1989.

Rääkkylässä kontrolloitu naaras oli rengastettu poikasena Kiuruvedellä 1991.

Outokummussa kontrolloitu naaras oli rengastettu poikasena Miehikkälässä 1986.

Viirupöllö: Reviirin määrässä tehtiin uusi ennätys. Havaintoja kertyi 78 reviiriltä, joista pesintä saatiin varmistettua 41 tapauksessa (62/42). Varmojen pesintöjen määrä on hieman kahta edellisvuotta pienempi.

Viirupöllöt pesivät paljolti samoissa kunnissa kuin helmaritkin. Rääkkylässä viirupöllöt pesivät hyvin, vaikka helmipöllöjä oli niukasti. Päinvastainen tilanne oli Ilomantsissa.

Pesintätulos jäi hyvin huonoksi. helmipöllön tapaan munamäärät olivat kohtuullisen hyviä. Keskiarvo oli 2,68 (2,55).

Kaksimunaisia pesiä oli 16 kpl (52 %), kolmimunaisia 9 kpl (29 %), nelimunaisia 5 kpl (16 %) ja yksi viisimunainen (3 %). Edellisenä vuonna neljä- ja viisimunaisia ei ollut ollenkaan.

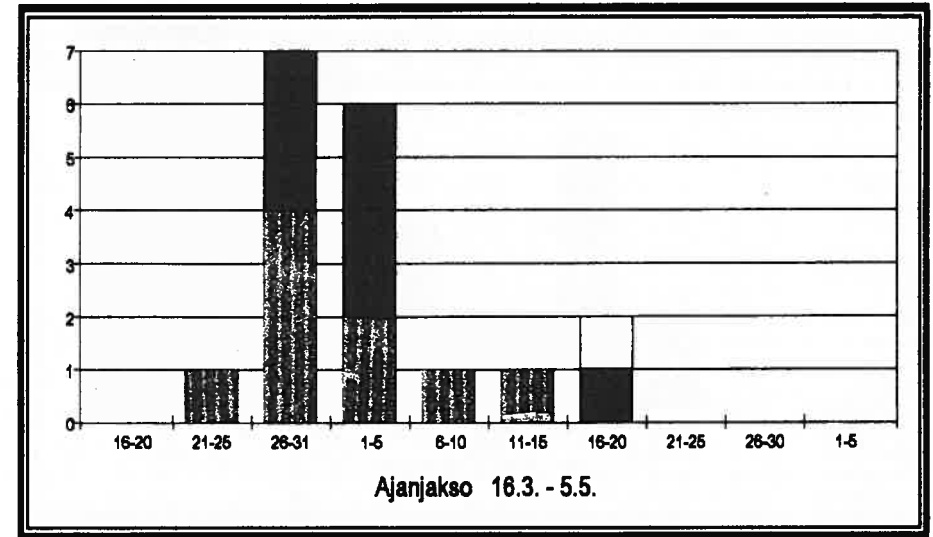
Kuoriutuminen meni ihan hyvin niissä pesinnöissä, jotka selvisivät kuoriutumisasiheeseen. Keskimäärin pesiin kuoriutui 2,33 poikasta (2,32). Rengastusikäisiä poikasia oli 2,48 per poikue (2,21).

Lopullinen pesintätulos jäi kuitenkin hyvin vaatimattomaksi. Helmipöllön tapaan tuhoutumisia tapahtui runsaasti. Munavaiheessa tuhoutui peräti 15 pesintää ja vielä yksi poikasvaiheessa. Tuhoutumisten syynä oli ilmeisesti takatalvi, joka hankaloitti myyräjahtia.

Epäonnistuneet pesinnät pudottavat poikastuoton aloitettua pesintää kohden 1,51 poikaseen (1,87). Se on tutkimusjaksoimme huonoin tulos. Tuhoutuneita pesintöjä oli kokonaisuudessaan peräti 39 % (14 %).

Muninnan aloitukset olivat edellisvuodesta pari viikkoa aikaisemmassa. Aikaisuus koitui monen pesinnän kohtaloksi, kun takatalvi keskeytti haudonnan. Valtaosassa pesinnöistä muninta alkoi aivan maaliskuun lopussa ja huhtikuun alussa. Myöhäisin aloittaja muni 19.4., joten toukokuulle ei aloitustaan jättänyt yksikään pari. Muninnan aloituksen mediaanipäiväksi tulee 2.4. (13.4.).

Pesäpaikkajakauma oli samanlainen kuin parina edellisenä vuonna. Pöntöissä pesintöjä oli 31 kpl (81 %), luonnonkoloissa 2 kpl (5 %), risupesissä 3 kpl (8 %), ja rakennuksissa 1 kpl (3 %).

Kuva 2. Viirupöllön pesinnän ajoittuminen v.1992 viiden päivän jaksoissa. Selitykset kuten kuvassa 1. N = 18.

Leikkimielisesti voisi todeta, että yksi luonnonkolopesintä pitäisi jakaa puoliksi pönttöpesinnäksi. Kesälahdella koivupötkkelössä olleen pesän pohja petti kesken pesinnän ja poikaset valuivat syvälle kuiluun. Kimmo Martiskainen havaitsi tapahtuneen ja nosti poikaset viereiseen puuhun tuotuaan pönttöön. Emot hyväksyivät uuden asunnon nopeasti ja pesintä sujui onnellisesti loppuun.

Kaksi telkkää oli muninut pönttöihin, joihin oli jäänyt tuhoutuneiden viirupöllöpesintöjen munat.

Runsaat tuhoutumiset aiheuttivat sen, ettei viirupöllön rengastusmäärät nousseet edellisvuosien tasolle. Poikasia rengastettiin 60. Naaraita rengastettiin 7 ja kontrolloitiin 11.

Miettisen Juha nappasi taas kaksi naarasta syöksystä kiinni.

Kontrollit olivat pääosin entisiltä paikoilta. Rääkkylässä kontrolloitiin pesivänä kaksi naarasta, joista toinen oli rengastettu poikasena Joensuussa 1985, ja toinen poikasena Enossa 1988.

Lehtopöllö: Lehtopöllöreviirejä löytyi 26 ja niiltä varmistui 16 pesintää (21/12). Määrät ovat hyviä, sillä reviirejä on pöllötutkimuksemme aikana todettu enemmän vain huippuvuonna 1977, jolloin reviirejä oli peräti 37. Varmistettuja pesintöjäkin on ollut enemmän (17) vain vuosina 1977 ja 1990.

Lehtopöllöjen pesintä sujui paremmin kui helmi- ja viirupöllöllä. Munamäärä oli 4,07 pesintää kohden (3,40). Munamäärät pesinnöissä jakautuivat niin, että kaksimunaisia oli 1 kpl, kolmemunaisia 3 kpl, nelimunaisia 4 kpl ja viisimunaisia 6 kpl.

Kuoriutuneita ja myös rengastusikäisiä poikasia oli keskimäärin 3,92 (2,80).

Kaksi pesintää tuhoutui munavaiheessa. Toinen niistä oli Joensuussa ja toinen Liperissä. Poikastuotoksi aloitettua pesintää kohden tulee 3,35 (2,33).

Kaikki pesät olivat pöntöissä. Yksi pesistä oli telkälle asetetussa pöntössä.

Pesintöjen muninnan aloituksen ajoittuminen jakaantui melko tasaisesti kuukauden jaksolle 22.3.-17.4.. Edellisenä vuonna vain yksi pari aloitti maaliskuun puolella. Sitä edellisenä vuonna eli 1990 kaikki parit aloittivat maaliskuussa.

Muninnan aloituksen mediaanipäivä on 3.4. (v.-90 24.3. ja v.-91 14.4.).

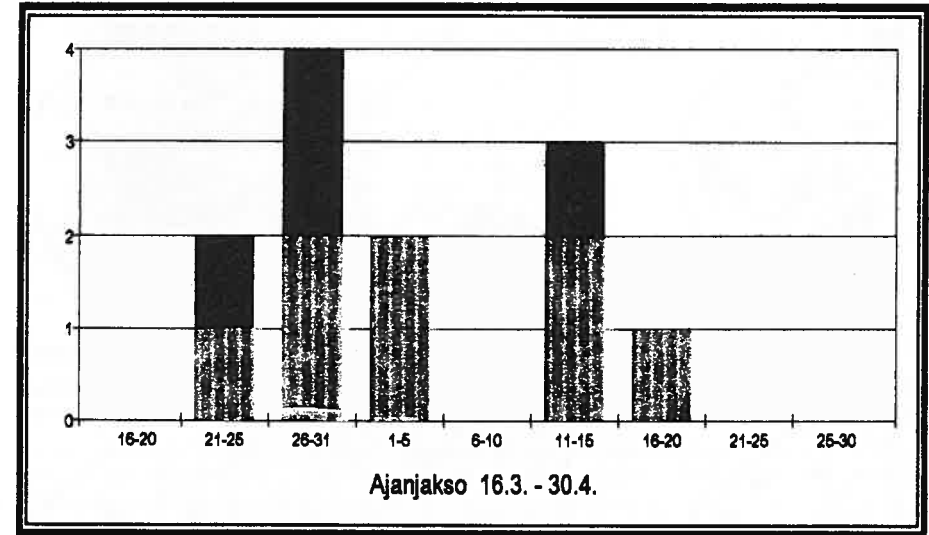
Taulukko 1. Pohjois-Karjalassa vuonna 1992 tarkastettujen pönttöjen + luonnonkolojen määrät kunnittain sekä pöllönkuunteluretket. Selitykset: VP = viirupöllö (pöntöt + luonnonkolot), LP = lehtopöllö, HP = helmipöllö, HiP = hiiripöllö, VaP = varpuspöllö ja TP = telkämpönttö (joita ei ole huomioitu yhteensä sarakkeeseen). Pöllöretkien kohdalla luvut vasemmalta oikealle: retkien lukumäärä/yhteispituus/kuuntelukertojen määrä.

	VP	LP	HP	HiP	VaP	TP	Yhteensä	Retket
ENO	14+0	1+0	4+0	-	-	-	19+0	/130/34
ILOMANTSI	11+1	-	14+0	-	0+5	72	25+6	-
JOENSUU	5+0	14+0	3+0	-	3+0	-	25+0	/ 97/69
JUUKA	25+5	1+0	78+8	10	5+15	15	119+28	/ 50/25
KESÄLAHTI	22+5	6+0	15+15	-	0+150	-	43+170	-
KIIHTELYSV.	59+4	17+0	57+4	3	8+13	-	144+21	/ 36/15
KITEE	11+5	30+0	92+0	1	0+22	-	134+28	-
KONTIOLAHTI	47+2	22+0	44+16	15	4+15	-	132+33	/366/77
LIEKSA	11+0	1+0	29+0	7	-	-	48+0	-
LIPERI	37+1	54+0	80+2	25	3+0	-	199+3	/ 68/40
NURMES	3+0	1+0	26+1	-	-	-	30+1	-
OUTOKUMPU	6+2	-	2+0	1	0+8	-	9+10	/ 20/15
POLVIJÄRVI	1+0	3+0	-	-	-	-	4+0	-
PYHÄSELKÄ	28+0	60+0	10+0	5	2+8	-	105+8	/ 96/33
RÄÄKKYLÄ	10+2	19+0	1+0	-	0+20	-	30+22	-
TOHMAJÄRVI	3+0	-	-	-	0+8	-	3+8	-
TUUPOVAARA	9+0	-	1+0	-	-	-	10+0	-
VALTIMO	16+15	2+0	47+25	18	15+10	-	98+50	/129/72
VÄRTSILÄ	-	-	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	318+42	231	503+71	85	40+254	87	1177+367	n.30/992/380

Taulukko 2. Pöllöjen pesintää ja pesimistulosta kuvaavat arvot Pohjois-Karjalassa vuonna 1992. Suluisa havaintojen määrä.

	Lehto- pöllö	Lapin- pöllö	Viiru- pöllö	Sarvi- pöllö	Suo- pöllö	Varpus- pöllö	Helmi- pöllö
Munamäärä	4,07 (14)		2,68 (31)		5,50 (2)		4,88 (41)
Kuoriutuneita poikasista	3,92 (12)	3,33 (3)	2,33 (18)		7,00 (1)		4,82 (22)
Reng.ikäisiä poikasista	3,92 (12)	2,57 (7)	2,48 (25)	3,00 (11)	5,00 (1)	6,00 (1)	4,11 (36)
Tuhoutuneet	2M	1M	15M 1P	1M			19M
Poik./aloitet- tu pesintä	3,35 (14)	2,25 (8)	1,51 (41)	2,75 (12)	5,00 (1)	6,00 (1)	2,69 (55)

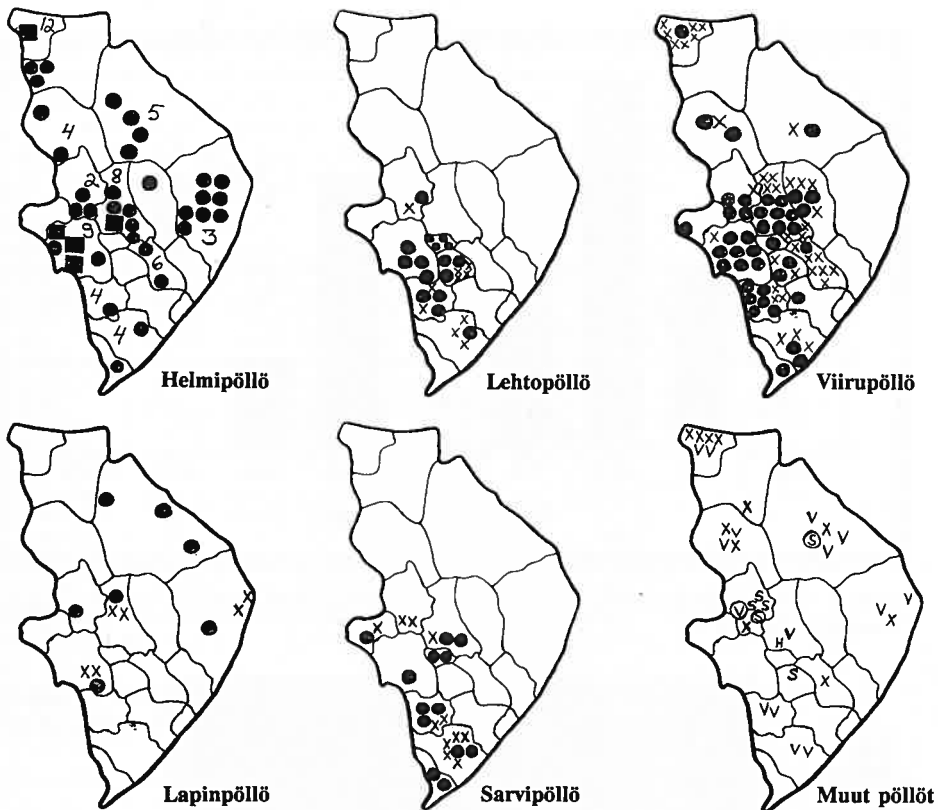
Lehtopöllön poikasista rengastettiin 48, naaraita 2 ja 4 naarasta kontrolloitiin. Lisäksi kontrolloitiin yksi koiras. Se oli rengastettu v.1988 poikasena Pyhäselässä. Nyt se pesi Joensuussa. Pesän poikasista kaksi jäi loppukesän aikana junan alle. Joensuussa kontrolloitiin myös naaras, joka oli poikasena rengastettu Kiteellä v.1989. JM kontrolloi Rääkkylässä naaraan, joka oli rengastettu poikasena Kiteellä 1988.

Kuva 3. Lehtopöllön pesinnän ajoittuminen v.1992 viiden päivän jaksoissa. Selitykset kuten kuvassa 1. N= 12.

Sympaattinen lehtopöllönpoikainen (Hannu Eskonen)

Kartta 1. Eri pöllölajien pesinnän alueellinen jakautuminen Pohjois-Karjalassa vuonna 1992. Merkkien selitykset: Helmipöllö; ● = pesä (■ = 5 pesää) ja luvut = ääntelyreviirien lukumäärä kunnassa. Lehto-, viiru-, lapin-, ja sarvipöllö: ● = pesä ja x = reviiri. Huuhkaja (X), suopöllö (S), varpuspöllö (V), ja hiiripöllö (H); kirjain = reviiri ja ympäröity kirjain = pesintä.

Hiiripöllö: Ainoaksi havainnoksi jäi Kontiolahden Pilkossa huhtikuussa havaittu yksilö (3/0).

Lapinpöllö: Lapinpöllöt olivat löytäneet Pohjois-Karjalan parhaat myyräalueet. Pesintöjä oli tasaisesti kaikissa myyräkunnissa.

Määrät jäivät vajaaseen puoleen edellisvuoden ennätyksestä. Reviirejä todettiin yhteensä 15 ja niiltä 9 varmistettua pesintää (34/23). Kolme pesää löytyi Kontiolahdesta ja Lieksasta. Yhdet pesät löytyi Ilomantsista, Liperistä ja Polvijärveltä. Edellä mainituissa kunnissa olivat myös reviirit, joilta pesiä ei löydetty.

Munamääriä pesinnöistä ei saatu selville. Kuoriutuneiden määrä oli 3,33 poikasta pesyettä kohden (3,5). Rengastusikäisiä poikasia poikueissa oli keskimäärin 2,57 (2,39). Yksi kontiolahtelainen pesintä tuhoutui munavaiheessa ja se tiputtaa poikasmäärän 2,25 poikaseen aloitettua pesintää kohden (2,26).

Kaikki löydetyt kahdeksan pesää olivat risupesissä. Hiirihaukan pesissä oli viisi pesintää ja kanahaukan pesissä kolme pesintää.

Lapinpöllön poikasia rengastettiin 17 ja lisäksi yksi naaras (39+3). Naaraan Juha Miettinen otti kiinni pesän reunalta.

Taulukko 3. Pöllöpesintöjen munamääräjakauma vuonna 1992 Pohjois-Karjalassa.

	Munamäärä							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Lehtopöllö		1	3	4	6			
Viirupöllö		16	9	5	1			
Suopöllö			1					1
Helmpöllö		4		10	18	4	5	1

Taulukko 4. Pöllöjen pesintä Pohjois-Karjalassa vuonna 1992. Luvut vasemmalta oikealle: havaittujen reviirien yhteismäärä / varmojen pesintöjen määrä.

	Huuhkaja	Hiiripöllö	Varpuspöllö	Lehtopöllö	Lapinpöllö	Viirupöllö	Sarvipöllö	Suopöllö	Helmpöllö	Kunta yht.
ENO	-	-	-	-	-	7/3	-	-	2/2	9/5
ILO	1/0	-	2/0	-	3/1	-	-	-	11/8	17/9
JOE	-	-	-	4/4	-	1/1	2/2	-	-	7/7
JUU	2/0	-	2/0	-	-	3/2	-	-	6/2	13/4
KES	-	-	-	-	-	1/1	2/2	-	1/1	4/4
KII	1/0	-	-	-	-	8/1	-	-	8/2	17/3
KIT	-	-	2/0	4/1	-	5/2	7/2	-	6/2	24/7
KON	-	1/0	1/0	-	5/3	15/8	3/2	-	18/10	43/23
LIE	1/0	-	3/0	-	3/3	2/1	-	1/1	10/4	20/9
LIP	-	-	-	4/4	3/1	8/7	3/1	-	29/20	47/33
NUR	1/0	-	-	-	-	-	-	-	3/3	4/3
OUT	-	-	-	-	-	1/1	2/1	-	2/2	5/4
POL	1/0	-	1/1	2/1	1/1	5/4	2/0	4/1	5/3	21/11
PYH	-	-	-	7/3	-	4/2	-	1/0	-	12/5
RÄÄ	-	-	2/0	5/3	-	9/6	5/3	-	5/1	26/13
TOH	-	-	-	-	-	1/1	-	-	-	1/1
TUU	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VAL	4/0	-	2/0	-	-	8/1	-	-	17/5	31/6
VÄR	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yht.	11/0	1/0	15/1	26/16	15/9	78/41	25/13	6/2	123/53	301/135

Huuhkaja: Vaisuksi jäivät havainnot huuhkajasta. Reviirejä ilmoitettiin 11, mutta yhtään pesintää ei varmistettu (11/1).

Me huuhkajareviirien koluajat olemme tainneet laiskistua poikaspesien etsinnässä, kun varmistettuja pesintöjä ei tahdo millään löytyä.

Reviirit havaittiin seuraavissa kunnissa: Ilomantsi, Juuka (2), Kiihtelysvaara, Lieksa, Polvijärvi, Nurmes ja Valtimo (4).

Varpuspöllö: Melkein edellisvuoden toisintoa oli vuoden 1992 varpuspöllötapahtumat. Reviirejä kertyi 15 ja niiltä yksi varma pesintä (17/1).

Taulukko 5. Pöllörengastukset Pohjois-Karjalassa vuonna 1992. Luvut vasemmalta oikealle: poikasrengastukset + naarasrengastukset + naaraskontrollit.

Rengastaja	Lehto- pöllö	Lapin- pöllö	Viiru- pöllö	Sarvi- pöllö	Suo- pöllö	Varpus- pöllö	Helmi- pöllö
Komu Risto							13+2+0
Korhonen Veikko							18+3+1
Koskela Kimmo	14+2+1		1+0+1	7+0+0			20+5+1
Lappi Esko			4+0+0				5+1+0
Lehtoranta Hannu							12+2+0
Lehtoranta Jouni			3+0+0				
Martiskainen Kimmo			3+0+0				0+0+1
Miettinen Juha	34+0+3	12+1+0	47+5+10	9+0+0	5+0+0		47+13+2
Pusa Veli							9+2+0
Tanskanen Ari			2+2+0			6+1+0	5+1+0
Vainikka Olavi		5+0+0					4+1+0
Yhteensä	48+2+4	17+1+0	60+7+11	16+0+0	5+0+0	6+1+0	133+30+5

Ari Tanskanen rengasti Polvijärvellä olleesta pesästä kuusi poikasta ja naaraan. Naaraan Ari sai kiinni haavilla oksalta. Äitipöllö oli iältään 2 kv. Pesinnän tarkat vaiheet eivät ole tiedossa. Puun alla oli kolmen munan kuoret 15.6., joten joskus sitä ennen on kuoriutuminen tapahtunut. Pesä oli haavassa vanhassa käpytikan kolossa harvennetussa sekametsässä. Reviirit löytyivät seuraavista kunnista: Ilomantsi (2), Juuka (2), Kitee (2), Kontiolahti, Lieksa (3), Rääkkylä (2) ja Valtimo (2).

Suopöllö: Melko vähiin jäivät havainnot suopöllöistä. Reviirejä havainnoijat ilmoittivat 6 ja niiltä 2 varmistettua pesintää (7/4). Toinen pesistä löytyi Lieksasta. Siellä heinäkuun alussa pesässä oli 3 munaa ja 27.7. yksi muna. Pesinnän tulos jäi epäselväksi, sillä mahdollisesti kuoriutuneet poikaset olivat saattaneet siirtyä jo maastoon toisen käynnin aikana. Polvijärvellä pesässä oli 8 munaa. Muninta alkoi 12-13.5, sillä 14.5. pesässä oli 2 munaa. Munista kuoriutui seitsemän. Rengastusikäisiksi varttui viisi poikasta ja ne rengastettiin. Pesän lisäksi Polvijärvellä oli 3 reviiriä. Yksi reviiri oli Pyhäselässä.

Sarvipöllö: Sarvipöllöjä maakunnasta olisi odottanut löytyvän paljon enemmän kuin mitä löytyi. Odotukset olivat perusteltuja siksi, että myyrähuippualueina oli monia peltopitäjiä, mm. Liperi ja Polvijärvi. Reviirejä havaittiin yhteensä 26 ja niiltä 13 varmistettua pesintää (30/23). Esiintymisen painopiste oli eteläinen. Pohjoisimmat sarvipöllöt pesivät Kontiolahden-Polvijärven tasolla. Pesälöytöjä tehtiin viisi ja loput kahdeksan varmistettua pesintää olivat maastopoikueita. Pesistä kolme oli variksen pesässä ja kaksi harakan pesässä. Rengastusikäisiä poikasia oli 3,00 poikuetta kohden. Tämä on ehdoton minimiarvio, koska laskennassa ovat mukana myös maastopoikueet. Maastopoikueistahan ei välttämättä kuulla kaikkia poikasia.

Yksi pesistä tuhoutui munavaiheessa, joten poikasmäärän minimi aloitettua pesintää kohden oli 2,75 poikasta.

Sarvipöllön poikasia rengastettiin 16.

Lopuksi

Kirjoittaessani tätä vuoden 1993 pöllöjen pesintäkausi on jo ohi. Pyydän nyt kaikkia havainnoijia kirjaamaan uudet havaintonsa ja palauttamaan ne mahdollisimman pian. Siten pääsen käsittelemään aineistoa ja juttu voisi ilmestyä Siipirikon kakkosnumerossa ennen uutta pesimäkautta.

Havainnot on useimmiten palautettu esimerkillisesti. Muistuttaisin kuitenkin muutamista perusasioista. Kortistoidusta pesästä kortistonnumero ja mielellään lisäksi koordinaatit (10x10 km ruudun tarkkuus riittää). Pesäpaikka (HP,LP,VP,HP-luonnonk.,hiirih.pesä ym) helpottaa työtäni. Pesintä on syytä kuvata mahdollisesti tarkasti. Tärkeitä ovat käynnit, jotka ovat sattuneet kesken muninnan tai kuoriutumisen. Rengastustiedoissa tärkeä on vanhimman poikasen siipimitta reng.päivänä. Ei pidä unohtaa havaintoja saalisylijäämistä. Pesäpaikkojen tarkastukset ilmoitetaan kunnittain, samoin kuin pöllönkuuntelut.

Päällekkäisten havaintojen välttämiseksi sopikaa yhteisistä havainnoista kuka tekee ilmoituksen tai pankaa havainnon yhteyteen ainakin varoitus asiasta.

Pesäkortiston numeroita kannattaa kysellä minulta jo etukäteen vaikka puhelimella.

Kirjoittajan osoite: Eevalantie 6 D 14

83900 Juuka puh.976-72030

KIRJALLISUUS

LEHTORANTA,H. 1991:Pöllöjen pesintä Pohjois-Karjalassa 1990.-Siipirikko 18:53-62.

LEHTORANTA,H. 1992:Pöllöjen pesintä Pohjois-Karjalassa 1991.-Siipirikko 19:35-43.

*****

LINTURETKEILYÄ PERHELOMAN YHTEYDESSÄ USA:N LÄNSI-RANNIKOLLA osa I

Vesa Jouhki

16. 9. 1992 aamulla klo 7.15 lähdin vaimoni Eijan ja kahden lapsemme Virpin ja Pasin sekä vaimon veljen Jannen kanssa kohti Seutulän lentokenttää. Pitkä ja raskas lentomatka SAS-koneella Kööpenhaminan kautta Seattleen, USA:n Washingtonin osavaltion suurimpaan kaupunkiin alkoi.

Matkalla määritysapunani oli kirja nimeltä Field Guide to the Birds of North America ja tässä kertomuksessa esiintyvät suomalaiset linnunnimet on poimittu Otavan Lintutiedon maailman linnuista.

Runsas 15 h myöhemmin koneemme laskeutui Tacoman kansainväliselle lentokentälle. Klo oli paikallista aikaa 14.00 eli 10 h jäljessä Suomen ajasta. Tullimuodollisuksista selvityämme suuntasimme HERTZIN autovuokraamoon, josta otin Ford Tempon vuokralle. Sitten eikun eteenpäin suoraan miljoonakaupungin iltpäiväruuhkaan.

Tavoitteemme oli ajaa samantien Seattlestä noin 200 km itään Wenatcheen pikkukaupunkiin, jossa ystäväperheemme asui. Valitettavasti Freeway (osavaltioiden välinen tie) N:o 5. kulki Seattlen keskustan läpi kohti pohjoista, kun tarkoituksemme oli siis ajaa

itään. Seikkailtuamme reilun tunnin Seattlen ympäristössä löysimme oikean Highwayn (osa-valtion sisäinen valtatie) N:o 90 kohti Wenatcheeta. Lintuhavainnointi lasten nukkuessa, itkiessä ja syödessä, vaimon veljen tai vaimon lukiessa karttaa vaihtelevalla menestyksellä ei ollut kovista paineista huolimatta kovinkaan tehokasta ensimmäisen tunnin aikana. Huomioiden uuden auton, aikaeron ja pienet mutkittelut kehäteillä lienee ymmärrettävää, että ensimmäiset lintuhavainnot uudella mantereella olivat seuraavan tasoisia: Puluja, kottaraisia, lokkeja, rengasnokkalokkiko? Mutta parempaa oli tulossa.

Päästyämme noin 30 mailia Seattlelta itään maisema muuttui nopeasti erämaa-tyyppiseksi vuoristomaisemaksi. Cascades-vuoristo halkaisee Washingtonin osavaltion kahtia. Länsipuolella on rehevä, sateinen Tyynevaltameren rannikkoalue ja itäpuolella alkaa kuiva preeria. Cascades-vuoret ovat Kalliovuorten pohjoinen jatke.

Eliksiä alkoi tulla tasaiseen tahtiin, amerikanhiirihaukka (*Buteo jamaicensis*) kaarteli tien yläpuolella. Myöskin preeriahiirihaukan (*Buteo swainsoni*) nappasin suoraan autosta. Ehkä paras elis automatkan aikana, niin ainakin luulin silloin, oli samettinärhi (*Cyanocitta stelleri*), närhen oloinen sininen lintu, jolla on töyhtö päässä. Kirkkaan värinen amerikantuulihaukkakoiras (*Falco sparverius*) istuskeli langalla tien varrella. Yleisempiä tienvarsi lintuja olivat pienissä parvissa liikkuvat kottaraisen kokoiset kyläturpiaalit (*Euphagus cyanocephalus*). Myöskin korppeja ja amerikanvariksia (*Corvus brachyrhynchos*) näkyi siellä täällä. Sokerina pohjalla valtatiepenkällä käveli röyhelöppy (*Bonasa umbellus*).

Saavuttuamme Wenatcheen noin klo 18. eli Suomen aikaa klo 4 aamulla, olimme koko porukka lopen uupuneita. Joten en jaksanut kiinnostua nurmikolla hyppelevistä punarintarastaista (*Turdus migratorius*) ja lähistöllä huutelevista kanalinnuista, vaan painuimme pehkuihin koko porukka. Isäntäväen parvekkeelta varmistin kuitenkin vielä komean kaliforniantupsuviiriäisen (*Lophortyx californica*) näkölikseksi, kun Tiinan mies Erik kertoi mikä oudon äänen aiheuttaja oli. Ihmetystä herätti viiriäisen päässä oleva ukkoteerimäinen lyyryhöyhen. Olihan se outoa nähdä viiriäisiä, kun oli tottunut vain kuulemaan, jos nyt sitäkään.

Ensimmäisenä aamuna Wenatcheessa lähdin varhain pienelle aamukävelylle. Tarkoituksenani oli kävellä omakotialueella pieni lenkki läheiselle Columbia-riverille. Huomasin tämän pian mahdolltomaksi, koska vastaantulevat linnut oli määritettävä. Ja niitä riitti. Yksi yleisimmistä linnuista oli juovapääsirkku (*Zonotrichia leucophrys*), Suomessakin havaitun valkokurkkusirkun läntinen vastine. Myös vihervarpusen oloinen amerikanvihervarpunen (*Carduelis pinus*) ja viherpeipon amerikkalainen vastine, amerikantikli (*C. tristis*) näyttäytyivät. Runsaslukuisin lintu oli vähän punavarpusta muistuttava tammipunavarpunen (*Carpodacus purpureus*). Vireoiden, metsäkerttuleiden ja vihertävien harmaasieppomaisten sieppareiden (*Empidonax spp*) määrittäminen ei ennakkovalmisteluista huolimatta ottanut oikein onnistuakseen. Niinpä palailin takaisin Folken talolle.

Aamiaisen jälkeen rupesin stajaillemaan talon parvekkeelta. Näkymä oli kerrassaan mainio. Kaukana horisontissa hämmöttivät lumihuippuiset vuoret ja parin kilometrin päässä virtasi Columbia-river. Talon takana, jonne parveke myös kiersi, näkyi tyypillinen preeriamainen mäkimaisema pienine puskineen. Omakotitalojen pihat ja puutarhat olivat pakollisen kastelun ansiosta rehevän oloista pöpelikköä luumupuineen.

Valitten taktiikka osoittautui ylivoimaiseksi paikallisten lintujen määrittämiseksi. Eikun lintu putkeen ja selailua kirjasta, ja taas oli pinnapussin painoarvo kasvanut. Parvekkeelta havaitsin mm. seuraavat lajit: tummajunkko (*Junco hyemalis*), amerikantilhi (*Bombycilla cedrorum*), jonka ääni poikkesi meikäläisen tilhen äänestä, monivärisen keltaperäkerttulin

(*Dendroica coronata*), erikoisen oloisen loistopipilon (*Pipilo erythrophthalmus*), jossa riitti värejä vaikka muille jakaa. Huilupreeriaturpiaali (*Sturmella neglecta*) lauloi myös täyttä päätä läheisellä preerialla.

Parin kolmen aamun jälkeen, kun paikalliset linnut alkoivat olla tuttuja, aloin laajentaa retkeilyaluetani kun vain pääsin livahtamaan vaimolta ja lapsilta maastoon.

Seuraavien päivien aikana ajelin autolla muutamien kymmenien kilometrien säteellä Wenatcheesta. Pyrin määrätietoisesti retkeilemään erilaisissa biotyypeissä: preerialla, Columbia-riverin varrella, läheisissä vuoristometsissä ja kanjoneissa sekä pienten purojen rantapusikoissa.

Uusia lintulajeja löytyi joitakin kymmeniä. Columbia-riverillä oli runsaasti erilaisia vesilintuja. Amerikanjäätikkä näkyi siellä täällä kuten kuikkia Suomessa. Vähän silkkiuikun näköinen ja tapainen pitkäkaulaukku (*Aechmophorus occidentalis*) sattui harvakseltaan vastaan. Ihmetystä herätti paksunokkaukku (*Podilymbus podiceps*), joka ei ollut lainkaan sellainen pikku-uikkumainen kähmäri niinkuin olin odottanut. Kaiken kaikkiaan löysin paksunokkaukkuja kymmenkunta sukeltelemasta amerikanhaapanoiden ja amerikannokkikanojen muodostamissa löyhissä vesiäiskertymissä. Columbia-riveriltä löysin myös sepelsootkia, pikkulapasotkia (*Aythya affinis*), lapasotkia, harmaasorsia, jouhisorsia, heinäorsia ja kanadanhanhia.

Lokeista runsaslukuisin oli rengasnokkalokki. Tiirat olivat pääosin muuttaneet, sillä näin vain yksittäisiä tiiroja, jotka lienevät olleet kalatiiroja. Outoa oli, etten onnistunut löytämään kahlaajia lainkaan. Merimetsoja sensijaan näkyi kohtuullisesti. Levinnäisyysalue ja kirjan selailu + kaukoputki varmisti määrityksen amerikanmerimetsoksi (*Phalacrocorax auritus*). Muita merimetsoja ei liene yleisesti sisämaassa. Amerikanhaapanan ja amerikannokkikanan suuret parvet, aina yli tuhanteen yksilöön, olivat ikimuistettavaa katseltavaa. Sepelkalastaja (*Megaceryle alcyon*), joka on 33 cm:n kokoinen, oli todellinen jättiläinen meikäläiseen kunkkuun verrattuna.

Meikäläinen harakka viihtyi mitä ihmeellisimmissä biotyypeissä: kalliojyrkänteillä, preerialla ym. oudoissa paikoissa. Yli tuhannen yksilön kottaraisparvet, kuten Käsämässä 70-luvulla, lämmittivät sydäntä kovasti.

Pikkulintuhavainnoista mukavimpia olivat kaksi uutta hippiäislajia: amerikanhippiäinen (*Regulus satrapa*), joka elelee havumetsissä ja rubiinihippiäinen (*R. calendula*), joka tuntui olevan joka paikan höylä. Edellinen laji muistuttaa ulkonäöltään tulipäähippiäistä ja jälkimmäinen meikäläistä hippiäistä, jolla olisi paljas päälaki. Tiaisista löysin Columbia-riverin rantapusikosta amerikanhömötiäisen (*Parus atricapillus*), ja eräältä vuoristokanjonilta vuoritiaisen (*Parus gambeli*). Todella runsaslukuinen tikka oli jo aikaisempi tuttavuuteni kiljutikka (*Colaptes auratus*), jonka kirkasvärinen ulkoasu ja äänekäs olemus muodostui tutuksi. Eräs erikoisemmista pikkulinnuista oli erästä kanjonista esiin kaivamani kanjonipeukaloineen (*Catherpes mexicanus*), joka muistutti suomalaista peukaloista sillä erolla, että tällä oli suhteettoman pitkä alaspäin kaareva nokka.

Pedoista merkille pantavaa oli maakotkan runsaus. Myöskin kalasääskiä näkyi siellä täällä. Toivelistani kärkipään lajia valkopäämerikotkaa, Amerikan kansallislintua, en onnistunut Columbia-riveriltä enkä läheisiltä kansallismetsäalueilta varmistamaan, vaikka laji pesii alueella ja on talvisin jopa runsaslukuinen talvehtija. Mutta tarkoituksemme oli lähteä käymään Kanadassa ja British Columbian Vancouver Islandilla. Sieltä sitä tuskin onnistuisin nuijaamaan. Näin ainakin uskin...

...Jatkuu seuraavassa numerossa...

ILMOITUKSIA

KAAKKURIHAVAINTOVETOOMUS II

Muistutan Siipirikon lukijoita Pohjois-Karjalan vesi- ja ympäristöpiirin kaakkurilampiselvityksestä, joka kaipaa tietoja kaakkurin pesinnöistä erityisesti kesältä 1993. Yli 600 lampea tarkastettiin heinä-elokuussa ja ainoastaan yksi uusi pesintä on löytynyt Polvijärveltä. Tietoja poikasmäärästä tai pesintöjen onnistumisesta on saatu viideltä pesäpaikalta - lisätiedot olisivat tarpeen. Kaakkureita on enää noin 40 paria koko läänissä, mm. pohjoisosista laji puuttuu täysin (Valtimo, Nurmes, Lieksan pohjoisosat.

Tiedot voi toimittaa suoraan (kiire) Petri Hottolalle, Puronsuunkatu 4 A 1, 80160 Joensuu (puh. (973) 821728)

AUTTAISITKO INTIALAISTA LINTUOPASTA?

Tutustuin 80-luvun puolivälissä Bharatpurissa, Intiassa, Man Singh nimiseen mieheen, joka on opastanut lintuharrastajia Keoladeon linnustonsuojelualueella yli 25 vuoden ajan. Polkupyörärikshalla asiakkaitaan kuljettava Man Singh hankkii perheelleen niukan toimeentulon laajoilla tiedoillaan lintujen elintavoista ja esiintymisestä suojelualueella. Hän osaa näyttää minkä puun oksalla pöllöt tai kehrääjät nukkuvat päivällä.

Bharatpurissa viettämiäni viikkojen aikana Man Singh esitti minulle kerran pyynnön: Voisinko tuoda hänelle seuraavalla vierailullani Suomesta pienet, hyvät mutta halvat kiikarit, jotka Man Singh sitten ostaisi? Intiassa kiikareita on hankala löytää. Lupasin hoitaa asian, vaikken tiennyt palaanko koskaan. Onhan mies tehnyt työtä lintujen parissa koko elämänsä ilman kiikareita.

Muutaman markan päivässä ansaitseva Man Singh ei voisi maksaa kiikareista niiden todellista hintaa. Kiikareiden on oltava lahja. Parasta olisi löytää käytetyt, mutta kestävät ja hyväkuntoiset kiikarit tai ostaa halvat vastaavat. Liian hienot kiikarit herättäisivät kateutta ja toisivat ilmeisesti enemmän vaikeuksia kuin hyötyä.

Itse en omista sopivia kakkoskiikareita. Ehkäpä sinulla on tuollaiset 7-8x suurentavat prisma-kiikarit pölyttymässä kaapissasi? Voisitko osallistua uusien ostamiseen?

Teen Bharatpuriin ensi talvena neljän kuukauden työmatkan ja voisin toimittaa kiikarit perille. Postitse niitä ei voi lähettää Intian postin epäluotettavuuden ja liian korkeiden tullimaksujen vuoksi.

Yhteydenotot: Petri Hottola, puh. (973) 821728

*****

PKLTY:n syyskokoukset Joensuun Yliopiston biologian laitoksella B1:ssä klo 19.00 29.9., 27.10. ja 24.11.

*****